

Premonstráti v Plzni

Předkové a širší rodina Josefa Františka Smetany

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author): Premonstráti v Plzni. III. Josef František Smetana, vlastenec a rebel. (Czech). Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2024. pp. 765–796.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/405449>

Terms of use:

© Bečvář, Jindřich

© Bečvářová, Martina

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Předkové a širší rodina Josefa Františka Smetany

Tato kapitola podává informace o předcích a příbuzných Josefa Františka Smetany (1801–1861), který je jednou ze dvou hlavních postav této monografie. Tučně jsou vyznačeni jeho přímí předkové, sourozenci a někteří další blízcí příbuzní.

1. Rodina Petra Smetany, praprapraděda J. F. Smetany

Praprapradědem Josefa Františka Smetany byl Petr Smetana, který byl v letech 1665 až 1681 rychtářem v Nechanicích a později v Kunčicích, v obcích ležících ve východních Čechách.¹

- **Petr Smetana** zemřel 25. února 1687 v Kunčicích: *Dokonal život v Pánu Petr Smetana, rychtář kunčický, věku svého majíc 66 let.*² Narodil se tedy někdy kolem roku 1621.³

Poprvé je Petr Smetana písemně zaznamenán roku 1666, kdy při jisté svědecké výpovědi uvedl, že je mu 36 let a že je již dvacet let katolíkem. Pocházel patrně z rodiny, která v pobělohorské době emigrovala; někdy před rokem 1666 se vrátil do kraje svých předků a konvertoval ke katolické víře. Zdá se, že jeho výpověď nebyla zcela pravdivá; byl asi o něco starší, než uvedl, a na katolickou víru přestoupil později. Pravděpodobně se narodil nedlouho po roce 1621 a někdy po roce 1653 přišel do Nechanic.⁴

¹ O rodině Petra Smetany viz [N1], kniha 1, s. 164–184.

² Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 176/118.

V následujícím textu se budeme odvolávat na matriky z obcí Česká Skalice, Dobřenice, Dohaličky, Hněvčoves, Hořice, Hoříněves, Chvalkovice, Jaroměř, Josefov, Králíky, Libňatov, Litomyšl, Miletín, Nechanice, Nové Město nad Metují, Opočno, Úpice a Žacléř, které jsou uloženy v Státním oblastním archivu v Hradci Králové, v archivním oddělení v Zámrsku [SOBAZ], na matriky obcí Dobřany, Plzeň, Preštice, Stříbro a Zbiroh uložené v Státním oblastním archivu v Plzni [SOBAP1] (*Porta fontium*), na matriky Jindřichova Hradce v Státním oblastním archivu v Třeboni [SOBAT] (*Digiarchiv*), na matriky obcí Čechtice, Český Brod, Mladá Boleslav a Obrázkov v Státním oblastním archivu v Praze [SOBAP] a na pražské matriky (Sv. Štěpán, Sv. Apolinář, Bubeneč) v Archivu hlavního města Prahy [AHMP].

Při citacích informací z matriky např. v zápisu 12/34 představuje 12 číslo obrázku v digitálním zřístupnění matriky a 34 číslo folie nebo stránky v matrice.

³ Připomeňme, že v matrikách zemřelých bývá mnohdy věk zemřelých uveden nepřesně, často bývá nadsazen.

⁴ Podrobné informace o několika větvích rodu Smetanů ve východních Čechách uvádí Zdeněk Nejedlý (1878–1962) ve své několikalítné monografii o Bedřichu Smetanovi [N1], kniha 1, s. 119–163.

Na Hradecku byl ve čtyřicátých letech 17. století ještě značný počet evangelíků, v tomto regionu tehdy nebyl tak velký tlak na rekatolizaci, proto se řada emigrantů vracela do vlasti. K nim asi patřil i Petr Smetana. Roku 1650 se však situace razantně změnila, na nekatolíky začal být vyvíjen mimořádně silný tlak, proto přestupovali na katolickou víru.

Petr Smetana byl ve službách Jana Arnošta Schaffgotsche (1623–1695), císařského generála a válečného zbohatlíka. V Čechách, kde získal značný majetek, mu říkali Šafgoč nebo Šofgoč. Roku 1681 byl povýšen do hraběcího stavu, byl zakladatelem české větve Schaffgotschů. Původně byl evangelík, roku 1651 nuceně přestoupil na katolickou víru, a stejně se asi zachovali ti, co byli v jeho službách, tedy i Petr Smetana.

Hrabě Schaffgotsch vybudoval hlavní sídlo svého rodu v Sadové. Za jeho života to bylo kvetoucí panství – zámek, špýchar, konírny, mlýn, sádka, kovárna, dvůr, byty pro zaměstnance apod. Zemřel 27. prosince 1695, pochován je v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Nechanicích.

Roku 1662 koupil hrabě Schaffgotsch Nechanice a Kunčice. Krátce poté, nejpozději roku 1665, se Petr Smetana stal rychtářem v Nechanicích, kde pak působil až do roku 1681. V letech 1681 až 1683 o něm nejsou zprávy. Roku 1683 byl rychtářem v sousedních Kunčicích, kde o několik let později zemřel. Byl snad po celý život pouze v panských službách, nevlastnil totiž žádný grunt. V Nechanicích mu byl patrně propůjčen k užívání grunt č. 27 (hospoda).⁵

Petr Smetana byl vážený a oblíbený, v matrikách se objevuje v roli kmotra,⁶ stejně tak i příslušníci jeho rodiny.⁷

Do Čech se Petr Smetana asi vrátil s matkou Barborou, která ho o deset let přežila.

- **Barbora Smetanová** zemřela 21. září 1697: *Barbora po neb. Petrovi Smetanovi z města věku maje 95 let.*⁸ Narodila se tedy někdy kolem roku 1605. Byla prapraprabábou Josefa Františka Smetany.

O Petrově otci a manželce nevíme nic, asi zemřeli ještě před jeho příchodem do Nechanic. Víme o třech jeho dětech – Janovi, Alžbětě a Václavovi:

- Jan (asi 1648 až 4. července 1683)⁹ se oženil 26. ledna 1670 v Nechanicích (a v hněvčevském kostele sv. Jiří), vzal si Dorotu Havlovou, dceru sedláka, která pocházela ze vsi Dub nedaleko Sadové.¹⁰ V Nechanicích se jim narodila a vzápětí zemřela dcera

⁵ Viz [N1], kniha 1, s. 170.

⁶ Viz matriky *Hněvčeves N 1677-1714*, 5/2, a *Nechanice NOZ 1678-1704*, 58/2, 59/2, 61/5, 64/7, 65/9, 70/13.

⁷ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 60/3, 61/5, 62/5, 63/6, 63/7, 64/8, 65/9, 66/10, 67/10, 67/11, 68/12, 73/16, 63/17, 78/22, 79/23.

⁸ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 183/124.

⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 174/115. V matrice zemřelých je uveden jako rychtář ze Starých Nechanic. Podle matriky zemřel v 35 letech, odtud je odvozen rok jeho narození.

¹⁰ Viz matrika *Hněvčeves OZ 1660-1685*, 16/27.

- Salomena (6. května až 2. června 1680).¹¹

Rodina Jana Smetany přesídlila vzápětí do Starých Nechanic, kde se narodila dcera

- Alžběta (1. července 1681).¹²

Jan Smetana byl ve Starých Nechanicích rychtářem,¹³ hospodařil na gruntě č. 29 (hospoda).¹⁴

Po Janově smrti se Dorota Smetanová znovu provdala,¹⁵ 13. února 1684 se ve Starých Nechanicích stala manželkou hospodského Mikuláše Nožičky (před r. 1660 až 28. srpna 1720),¹⁶ který je roku 1687 uváděn jako rychtář Starých Nechanic. V jejich manželství se ve Starých Nechanicích narodilo několik dětí:

- Kateřina (11. prosince 1684 až 19. února 1748),¹⁷
- Jan (21. srpna 1687),¹⁸
- Anna (4. června 1690),¹⁹
- Dorota (asi 1689 až 4. srpna 1752).²⁰

¹¹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 66/9, 170/112.

¹² Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 71/14. Alžběta se 1. února 1699 v Dubě stala manželkou Jiřího Kocumpacha, syna Filipa Kocumpacha z Dubu, tamtéž, 164/106.

¹³ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 151/93; dne 25. února 1680 je zde uveden jako *rychtář nechanický*.

¹⁴ Viz [N1], kniha 1, s. 180.

¹⁵ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 154/97.

¹⁶ Viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 164/200.

Informace o dalších potomcích Mikuláše Nožičky, které jsou uvedeny v [N1], kniha 1, s. 181–184, se nepodařilo doložit údaji z matrik.

¹⁷ Viz matriky *Nechanice NOZ 1678-1704*, 83/27, a *Nechanice NOZ 1730-1762*, 355/498. Kateřina se stala manželkou Davida Jásenského (asi 1685 až 10. 9. 1756), viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 371/530; podle matriky zemřel v 71 letech. V letech 1714 až 1748 hospodařili manželé Jásenští na gruntě ve Starých Nechanicích. Narození jejich dětí: Marie (5. 8. 1712), Dorota (6. 1. 1715), Jan (13. 6. 1717), Václav (6. 6. 1720), Václav (1. 8. 1722), Jirí (1. 6. 1725), viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 67/11, 75/27, 85/47, 99/70, 108/88, 120/113. Marie a Dorota měly svatby 24. 10. 1734 a 16. 1. 1746 (*Nechanice NOZ 1730-1762*, 285/360, 294/377). Po smrti manželky Kateřiny se vdovec David dne 18. 7. 1748 ve Starých Nechanicích oženil s Kateřinou Bednářovou, dcerou Matěje Bednáře (*Nechanice NOZ 1730-1762*, 297/384). Syn Václav Jásenský hospodařil na gruntě od roku 1749, zanedlouho však zemřel.

¹⁸ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 95/39. Prý odešel do světa kolem roku 1723, zemřel před rokem 1752.

¹⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 107/50. Jméno Anna je v matrice vepsáno dodatečně, není jasné, zda je uvedeno správně.

²⁰ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 365/519; v matrice je uveden věk 63 let, z něhož je odvozen přibližný rok narození.

Ve Starých Nechanicích se Dorota 25. září 1710 stala ženou Václava Vozába (*Nechanice NOZ 1705-1729*, 144/160). Václav Vozáb se patrně narodil 3. září 1686 v Sověticích (*Hněvčeves N 1677-1714*, 67/63) a zemřel 21. února 1750 v Nechanicích (*Nechanice NOZ 1730-1762*, 359/507).

Je možné, že výše uvedená Anna je totožná s touto Dorotou, neboť narození Doroty není v matrice zachyceno.

Dalším dítětem Petra Smetany je Alžběta.

- Dcera Alžběta (nar. asi po r. 1650 až 18. listopadu 1711)²¹ se 21. listopadu 1676 v Žitavě provdala²² za kováře Štěpána Pokorného (asi 1636 až 1. února 1685).²³ V Nechanicích se narodily, resp. zemřely jejich děti:
 - Kateřina (1. října 1678 až 16. února 1685),
 - Jan (12. prosince 1680),
 - Štěpán (18. října 1682),
 - Dorota (31. prosince 1684 až 10. ledna 1696).²⁴

Třetím dítětem Petra Smetany, o kterém víme, je

- **Václav.** Narodil se snad někdy po roce 1650. Byl prapradědem Josefa Františka Smetany. Viz dále.

2. Rodina Václava Smetany, prapraděda J. F. Smetany

Václav Smetana (nar. po r. 1650), syn Petra Smetany, byl prapradědem Josefa Františka Smetany.²⁵ Oženil se roku 1678:

- **Václav Smetana** se oženil 6. února 1678, jeho první manželkou se v hněvčevském kostele sv. Jiří stala **Ludmila** (před r. 1660 až 1695), dcera sedláka Jiříka Struny z Klenice a jeho ženy Anny:²⁶ ... *vstoupili v stav sv. manželství Václav Smetana z městýs Nechanic s poctivou pannou Ludmilou dcerou Jiřího Struny z Klenice.*

Po svatbě žili několik let v Nechanicích, kde se jim narodily tři děti:

- Bezejmenné dítě se narodilo a zemřelo 13. října 1678, nebylo pokřtěno.²⁷

²¹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 161/194: *Z Městečka ... Pokorná*. V matrice není uvedeno ani její křestní jméno, ani věk.

²² Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 150/92 – tento zápis z konce roku 1678 zanesený v katolické matrice stvrzuje v Nechanicích s dvouletým zpožděním původní evangelický sňatek v Žitavě: *Léta 1676 dne 21. Nov. potvrzen jest v stav manželský Štěpán Pokorný řemesla kovářského s Alžbětou dcerou Petra Smetany, rychtáře městečka Nechanic, však od kněze nepořádného luterianského v Žitavě. Avšak zase léta 1678, 27. dne Sept. jest náležitě potvrzen v stav manželský od dvojí cti hodného p. patera Jana Alexia Pazderovského, faráře městečka Nechanic, u přítomnosti svědků Jana Hály pekaře, Václava Jásenského, sousedův městečka Nechanic. Viz též [N1], kniha 1, s. 175–176.*

²³ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 175/116.

²⁴ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, narození: 60/3, 68/11, 75/19, 84/27; úmrtí: 175/116, 182/124.

Syn Štěpán Pokorný si 21. září 1710 v Nechanicích vzal Alžbětu, dceru Jana Urbana, viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 144/160, v jejich manželství se narodily děti Jan (15. 6. 1711) a Marie (10. 3. 1718 až 10. 1. 1721), tamtéž, 64/4, 88/52, 165/201. Štěpán Pokorný zemřel 19. ledna 1721 v Nechanicích, tamtéž, 165/201. Syn Jan zůstal v Nechanicích.

²⁵ O rodině Václava Smetany viz [N1], kniha 1, s. 185–206.

²⁶ Viz matrika *Hněvčeves OZ 1660-1685*, 33/60. Rodokmen rodiny Petra Smetany a rodiny Strunů viz [N1], kniha 1, za s. 196.

²⁷ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 169/110.

- Salomena se narodila 1. září 1679, zemřela 20. prosince 1693.²⁸
- Jan se narodil 8. května 1681.²⁹ V Nechanicích se vyučil bednářem, roku 1718 se stal panským bednářem v Sadové, kde byl již v té době jeho mladší bratr Matěj zahradníkem. Oženil se 14. července 1720,³⁰ vzal si Magdalenu (Mařenu) Jeřábkovou (asi 1695 až 17. prosince 1736),³¹ dceru Tobiáše Jeřábka ze vsi Suchá. Jan a Magdalena Smetanovi žili a zemřeli v Sadové, kde se jim narodilo několik dětí:
 - Anna Johana (8. července 1721),³²
 - Jan Václav (23. ledna 1723),³³
 - Marie Magdalena Zuzana (10. července 1725),³⁴
 - Václav Jan (23. září 1727),³⁵
 - Matěj (24. května 1730),³⁶
 - Josef (18. září 1732 až 18. července 1759),³⁷
 - Rosalie (4. září 1736).³⁸

Václav Smetana vstoupil počátkem osmdesátých let do panských služeb a musel čas od času měnit bydliště (Dohalice, Sovětice, Suchá).³⁹ Roku 1682 se z Nechanic přesunul s rodinou do Dohalic, kde se mu narodili dva synové, Matěj a Václav.

- **Matěj** se narodil 22. února 1683.⁴⁰ Byl to praděd Josefa Františka Smetany. Viz dále.
- Václav se narodil 16. března 1685.⁴¹ Zemřel snad roku 1778.

²⁸ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 64/7, 180/122.

²⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 70/14.

³⁰ Viz matrika *Hněvčeves O 1710-1736*, 42/79; v matrice je nevěsta omylem uvedena jako Kateřina.

³¹ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 147/295.

³² Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 80/77. Dne 30. prosince 1748 se Anně Johaně narodila nemanželská dcera Anna Johana, o rok později, dne 11. ledna 1750, se teprve vdala. Manželem se stal Jan Konečný. Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 42/78, 241/476.

³³ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 99/96.

Roku 1743 se vyučil bednářem a roku 1758 byl přijat do cechu. Po otci převzal místo panského bednáře v Sadové a po čase je přenechal svému bratranci Václavu Jirímu (syn strýce Matěje) a stal se v Nechanicích vinařem a šenkýřem.

³⁴ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 131/128.

³⁵ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 158/155.

³⁶ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 185/181. Měl manželku Magdalenu (Mařenu), dne 28. prosince 1757 se jim narodila dcera Magdalena (Mařena). Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 254/297.

³⁷ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 207/203, a *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 189/187.

³⁸ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 6/4. Dne 21. ledna 1758 byla na svatbě Václava Jirího Smetany, děda Josefa Františka Smetany.

³⁹ Hněvčeves, Sovětice, Dohalice, Sadová, Suchá a Nechanice leží v trojúhelníku vymezeném Hradcem Králové, Novým Bydžovem a Hořicemi.

⁴⁰ Viz matrika *Hněvčeves N 1677-1714*, 46/43.

⁴¹ Viz matrika *Hněvčeves N 1677-1714*, 59/56.

Václav Smetana později pracoval v Sověticích, kde se narodil syn Jiřík.

- Jiřík se narodil 15. ledna 1688.⁴² Vyučil se kovářem, snad v kovárně strýce Štěpána Pokorného (který již byl po smrti), později se stal panským kovářem v Sobětuši č. 15. Jeho manželkou se stala Kateřina (nar. asi 1709), neznáme její rodné jméno ani datum svatby. Po Jiříkově smrti vedla kovárnu, zemřela v Sobětuši č. 15 dne 25. prosince 1774, podle matriky v 65 letech.⁴³ Jejich manželství bylo patrně bezdětné.

Na dalším působišti Václava Smetany, ve vesnici Suchá, zemřela ve 14 letech výše uvedená dcera Salomena a narodily se tři další děti.

- Hendrich se narodil 28. března 1690. Žil ve Starých Nechanicích, kde zemřel 5. června 1758.⁴⁴
- Adam (dvojče) se narodil 19. září 1692.⁴⁵
- Eva (dvojče) se narodila 19. září 1692, zemřela po třech letech a šesti měsících dne 19. března 1696.⁴⁶

Roku 1695 zemřela Václavova manželka Ludmila. Jeho druhou manželkou se roku 1696 stala Anna.⁴⁷

Od počátku roku 1696 žil Václav Smetana ve Starých Nechanicích, kde v březnu zemřela dcera Eva. Někdy v té době, snad až na přelomu století, hospodařil Václav Smetana ve Starých Nechanicích na gruntě č. 18 (pozdější č. 33), který získal, možná sňatkem s Annou, někdy na přelomu století. Původně grunt patřil rodině Ornstů, později byl zpustlý.

Ve Starých Nechanicích měli Václav a Anna Smetanovi několik dětí (Petr, Alžběta, Ludmila, Kateřina a Martin):

- Petr Josef (16. února 1697 až 29. února 1768).⁴⁸ Viz dále.
- Alžběta se narodila ve Starých Nechanicích 21. května 1699.⁴⁹ Provdala se 2. února 1724 ve Starých Nechanicích, manželem se stal Antonín Turek.⁵⁰
- Ludmila se narodila ve Starých Nechanicích 11. března 1703.⁵¹
- Kateřina se narodila ve Starých Nechanicích 26. listopadu 1705.⁵²

⁴² Viz matrika *Hněvčeves N 1677-1714*, 76/73.

⁴³ Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 344/484.

⁴⁴ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 106/50, a *Nechanice NOZ 1730-1762*, 381/551.

⁴⁵ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 115/58.

⁴⁶ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 115/58, 182/124.

⁴⁷ V matrikách není k nalezení ani úmrtí Ludmily ani svatba s Annou. Viz úvaha Zdeňka Nejedlého v [N1], kniha 1, s. 190–191.

⁴⁸ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 127/71.

⁴⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 133/76.

⁵⁰ Viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 155/182.

⁵¹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1678-1704*, 143/86.

⁵² Viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 60/135.

Zdeněk Nejedlý ve své monografii [N1] Kateřinu neuvádí, v matrice příslušný zápis patrně

- Martin se narodil 3. října 1713 v Nechanicích, kde 5. května 1721 zemřel.⁵³

Václav Smetana hospodařil bez velkých úspěchů na gruntě č. 18. Dne 15. června 1726 postoupil grunt synovi Petrovi Josefovi, který jej později předal synu Jiřímu. Poté se Václav s manželkou usídlil v malé chaloupce. Zemřel roku 1728, jeho žena Anna roku 1734.⁵⁴

3. Rodina Petra Josefa Smetany, bratra praděda J. F. Smetany

Petr Josef Smetana (nar. 16. 2. 1697), syn Václava Smetany, žil v letech 1728 až 1752 na gruntě ve Starých Nechanicích. Jeho ženou se stala Kateřina (asi 1697 až 9. ledna 1751). Neznáme její rodné jméno ani datum sňatku.⁵⁵ Petr Josef a Kateřina měli řadu dětí:

- Kateřina se narodila 10. listopadu 1720 v Nechanicích.⁵⁶
- Jiří (asi 1723).⁵⁷

Roku 1751 nebo 1752 se jeho ženou stala Kateřina, dcera Matěje Vejnarova ze Sobětuše.⁵⁸ Jiří a Kateřina Smetanovi měli spolu několik dětí, které se narodily, resp. zemřely na gruntě ve Starých Nechanicích:

- Kateřina (6. dubna 1753),⁵⁹
- Václav (11. června 1754 až 10. dubna 1757),⁶⁰
- Jan (7. října 1756 až 13. září 1758),⁶¹
- Mařena (4. ledna 1760),⁶²
- Anna (13. září 1764 až 28. listopadu 1766),⁶³
- Alžběta (14. června 1767).⁶⁴

přehlédl. Viz [N1], kniha 1, s. 191. V matrice bylo jako jméno matky zapsáno nejprve Ludmila a poté opraveno na Anna.

⁵³ Viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 71/19, 165/201.

⁵⁴ Tyto údaje uvádí Zdeněk Nejedlý v [N1], kniha 1, s. 194–195. V matrikách zemřelých nejsou příslušné zápisy k nalezení. Je třeba zdůraznit, že některé matriky ve východních Čechách nebyly řádně vedeny.

⁵⁵ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 361/511. Podle matriky zemřela v 54 letech.

⁵⁶ Viz matrika *Nechanice NOZ 1705-1729*, 101/74.

⁵⁷ Narození není v matrikách k nalezení. Nejedlý uvádí, že Jiří je synem Petra Josefa. Viz [N1], kniha 1, s. 197, 199.

⁵⁸ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 305/400. V matrice nejsou v úseku 1750 až 1753 uvedena data. V zápise není uveden Jiříkův otec.

⁵⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 223/237.

⁶⁰ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 232/253, 372/533.

⁶¹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 246/282, 382/553.

⁶² Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 265/320. Matka Mařeny v matrice není uvedena. Mařena se vdala šestnáctiletá, dne 14. 1. 1776 se jejím manželem stal Václav, syn zemřelého Václava Berky ze Sobětuše č. 5. Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 278/351. Viz [N1], kniha 1, s. 200–201.

⁶³ Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 118/22, 307/409.

⁶⁴ Viz matrika *Nechanice NZO 1730-1762*, 133/52.

Jiří zemřel 11. dubna 1773, podle matriky v 50 letech,⁶⁵ vdova Kateřina 1. dubna 1788 v šedesáti letech. Oba zemřeli ve Starých Nechanicích č. 18.⁶⁶ Kateřina předala 23. 12. 1775 grunt zeti Václavu Berkovi (a dceři Mařeně), 22. 12. 1803 získal grunt jejich syn Václav.

Dalšími dětmi Petra Josefa a Kateřiny Smetanových byli

- Vít (8. ledna 1724 až 26. ledna 1747) se narodil v Nechanicích, zemřel ve Starých Nechanicích.⁶⁷
- Jan se narodil 13. listopadu 1728 v Nechanicích.⁶⁸

Dne 18. ledna 1761 si vzal Ludmilu, dceru Jana Klečka z Nechanic, narozenou 5. března 1725.⁶⁹ Jan a Ludmila měli dvě děti:

- Veronika (10. srpna 1762 až 13. března 1763),⁷⁰
- Anna (23. ledna 1765 až 28. listopadu 1766).⁷¹

Ludmila Smetanová, Janova manželka, zemřela 23. července 1773 v padesáti letech v Nechanicích č. 65.⁷²

Jan Smetana zemřel 4. listopadu 1788 v č. 64 v šedesáti letech.⁷³

- Matěj (25. června 1731 až 10. března 1758)⁷⁴ se narodil a zemřel ve Starých Nechanicích.
Dne 2. 12. 1757 se mu a jeho ženě Mařeně narodila dcera Mařena.⁷⁵

Petr Josef Smetana roku 1751 ovdověl.

- Kateřina Smetanová zemřela ve Starých Nechanicích 9. ledna 1751 ve věku 54 let.⁷⁶

Petr Josef Smetana se podruhé oženil s Annou, a to asi roku 1751. Jejich děti se rodily ve Starých Nechanicích:

- Petr (2. května 1752),⁷⁷
- Václav (20. srpna 1754 až 31. ledna 1755), který zemřel rovněž ve Starých Nechanicích,⁷⁸
- Marie (2. března 1757).⁷⁹

⁶⁵ Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 339/474.

⁶⁶ Viz matrika *Nechanice Z 1784-1809*, 41/51.

⁶⁷ Viz matriky *Nechanice NOZ 1705-1729*, 113/98, a *Nechanice NZO 1730-1762*, 351/491.

⁶⁸ Viz matriky *Nechanice NOZ 1705-1729*, 134/141.

⁶⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 331/452, *Nechanice NOZ 1705-1729*, 119/110.

⁷⁰ Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 108/2, 296/387.

⁷¹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 120/26, 307/409.

⁷² Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 340/476.

⁷³ Viz matrika *Nechanice Z 1784-1809*, 31/37.

⁷⁴ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 112/15, 376/541.

⁷⁵ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 254/297.

⁷⁶ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 361/511.

⁷⁷ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 217/224 (knotrem byl Václav Jásenský).

⁷⁸ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 233/255 (knotrou byla Dorota Jásenská), 368/525.

⁷⁹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 249/287 (knotrem byl Václav Jásenský).

- Anna Smetanová, druhá manželka Petra Josefa, zemřela ve Starých Nechanicích 30. dubna 1758 ve věku 40 let.⁸⁰
- Vdovec Petr Josef si 2. října 1760 vzal Kateřinu, vdovu po zemřelém Janu Červinkovi ze Zvíkova.⁸¹
- Petr Josef Smetana zemřel ve Starých Nechanicích dne 29. února 1768, podle matriky ve věku 72 let.⁸²

4. Rodina Matěje Smetany, praděda J. F. Smetany

Matěj Smetana (nar. 22. 2. 1683), syn Václava Smetany, byl pradědem Josefa Františka Smetany.⁸³ Vyučil se zahradníkem, snad v panské zahradě v Nechanicích. Ten, kdo se v té době učil zahradníkem, pomýšlel na panskou službu při zámeckých zahradách nebo v zahradách velkých dvorů. Zahradník tehdy patřil mezi *homines majorum gentium*, tj. k honoraci českého venkova.⁸⁴

Matěj Smetana získal místo zahradnického tovaryše v panské zahradě v Sadové při hlavním sídle rodu Schaffgotschů. Jeho starší bratr Jan se později stal na tomto panství bednářem.

- Matěj Smetana se 16. října 1716 v Sadové oženil, jeho manželkou se stala Kateřina Slámová ze Sadové, dcera Jana Slámy a Kateřiny z Třesovic.⁸⁵ Narodila se 25. července 1695 v Třešovicích.⁸⁶

Matěj a Kateřina Smetanovi žili v pěkném, zámeckém, a navíc převážně českém prostředí v poměrném blahobytu. V Sadové se jim narodily čtyři děti:

- Adam Karel (29. července 1717),⁸⁷ jehož další osudy neznáme,
- Anna Marie (6. září 1719 až 25. května 1750),⁸⁸ která zůstala neprovdána,
- Jan (14. dubna 1721 až 4. června 1733),⁸⁹ který zemřel v Dohalicích,
- Josef Václav (2. března 1724),⁹⁰ jehož další osudy neznáme.

Společenské postavení Matěje Smetany v Sadové dokládají jména kmotrů jeho dětí uvedená v matrice: *urozená paní Anna Marie matrona urozeného pána Karla Františka Nykryna, ten čas purkrabího panství Sádovského, též*

⁸⁰ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 380/548.

⁸¹ Viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 330/449.

⁸² Viz matrika *Nechanice NOZ 1762-1784*, 311/417.

⁸³ O rodině Matěje Smetany viz [N1], kniha 1, s. 207–229. Příslušný rodokmen je za stranou 236.

⁸⁴ František Jaromír Rubeš (1814–1853), právník, básník, autor humoresek, deklamovánek a her, v novele *Pan amanuensis na venku* právě takto charakterizuje profesi zahradníka. Viz [N1], s. 207.

⁸⁵ Viz matrika *Hněvčeves O 1710-1736*, 27/48.

⁸⁶ Viz matrika *Hněvčeves N 1677-1714*, 134/129.

⁸⁷ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 34/30.

⁸⁸ Viz matriky *Hněvčeves N 1714-1736*, 61/57, a *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 172/170.

⁸⁹ Viz matriky *Hněvčeves N 1714-1736*, 78/74, a *Hněvčeves OZ 1686-1736*, 221/438.

⁹⁰ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 112/109.

statku *Dohalského*, pan *Šimon Iknacius Říb*, důchodní panství *Sádovského*, pan *Jan Jásenský*, obroční panství *Sádovského*, též statku *Dohalského*, *Alena Marie* matrona *Joannesa Jásenského*, obročního panství *Sádovského*, *Ludmila*, matrona, manželka *Jiřího Františka Pokorného*, kumštu varhanického a ten čas šenkýř *hněvčeský*, dokonce formálně vysoce urozená panna, panna *Marie Barbara* svaté římské říše hraběnka ze *Sádové*, která byla v té době nemluvně, narodila se roku 1717.⁹¹

- *Kateřina*, manželka *Matěje Smetany*, zemřela 24. května 1725 v *Sádové*.⁹²

Druhou manželkou *Matěje Smetany* se roku 1726 stala **Johana** (asi 1704), s níž měl v *Sádové* dvě děti – *Kateřinu* a *Václava Jiřího*:

- *Kateřina* (20. prosince 1727),⁹³ která si 25. února 1756 v *Sádové* vzala *Matěje Šípka* ze *Skalska*, kde patrně po svatbě žila.⁹⁴
- **Václav Jiří** (17. ledna 1730),⁹⁵ děd *Josefa Františka Smetany*. Viz dále.

Rodina *Matěje Smetany* se ze *Sádové* přesunula do *Dohalic* na panský zámek *Schaffgotschů*. V *Dohalicích* se *Matějovi* a *Johaně* narodily další děti, *Marie Zuzana*, *Dorota* a *Ludmila Zuzana*, zemřel však dvanáctiletý syn *Jan*.

- *Marie Zuzana* (3. dubna 1732),⁹⁶ jejíž další osudy neznáme.
- *Dorota* (18. července 1734),⁹⁷ která se 11. února 1759 v *Dohaličkách* stala ženou *Jana Šimka* z *Ouhlejova* za *Miletínem*.⁹⁸
- *Ludmila Zuzana* (25. března 1737),⁹⁹ jejíž osudy neznáme.

Pět let po narození dcery *Ludmily Zuzany Matěj Smetana* zemřel.

- *Matěj Smetana* zemřel 4. dubna 1742 v *Dohalicích* v devětapadesáti letech.
- *Johana Smetanová* zemřela 12. dubna 1755 v jednapadesáti letech v *Dohaličkách*.¹⁰⁰ Pochováni byli v *Dohaličkách* na hřbitově u sv. *Jana*.

5. Rodina *Václava Jiřího Smetany*, děda **J. F. Smetany**

Václav Jiří Smetana (nar. 17. 1. 1730) byl dědem *Josefa Františka Smetany*. Když mu bylo 12 let, zemřel jeho otec *Matěj*. *Václav* šel do učení,

⁹¹ Viz [N1], kniha 1, s. 215, 218, 219, 221.

⁹² Viz matrika *Hněvčeves OZ 1686-1736*, 174/343.

⁹³ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 160/157.

⁹⁴ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 248/244.

⁹⁵ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 182/178. Matka je v matrice chybně uvedena jako *Veronika*.

⁹⁶ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 203/199.

⁹⁷ Viz matrika *Hněvčeves N 1714-1736*, 224/219.

⁹⁸ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 253/248.

⁹⁹ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 8/5.

¹⁰⁰ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 160/158, 178/176.

vyučil se bednářem (patrně v Sadové u strýce Jana), a pak asi vyrazil za prací „do světa“.¹⁰¹

V Dohalicích poznal Ludmilu Konárovskou (nar. asi 1734), narodila se jim nemanželská dcera Anna.

- Anna se narodila 2. ledna 1758 v Sadové.¹⁰² Později se stala ženou zahradníka Jana Kadlečka, který nejprve pracoval v Dobřenicích v zámecké zahradě hrabat Dobřenských, a pak delší dobu v Hořiněvsi blízko Sadové jako panský zahradník. Jejich dcera Anna se narodila 18. června 1794 v Dobřenicích č. 1,¹⁰³ mladší Josefa 26. července 1800 v Hořiněvsi č. 36.¹⁰⁴ Annu si 12. října 1824 v Hořiněvsi č. 76 vzal jednatřicetiletý Jan Bukovský, školní mládenec, syn chalupníka Jiřího Bukovského a Kateřiny z Lochenic č. 8.¹⁰⁵ Žili v Hořiněvsi č. 76. Anna 22. března 1825 porodila dvojčata Václava a Františku,¹⁰⁶ která 25. dubna 1825 zemřela. Zanedlouho, 20. května 1825, zemřela rovněž Anna.¹⁰⁷ Ovdovělý Jan Bukovský si 14. července 1828 v Hořiněvsi č. 14 (škola) vzal její mladší sestru Josefu.¹⁰⁸ Měli tři děti, Johanku, Martinku a Osvalda.

Nedlouho po narození dcery Anny se konala svatba:

- Václav Jiří Smetana si 21. ledna 1758 v Sadové vzal **Ludmilu Konárovskou**, svatbu měli v kostele v Dohaličkách.¹⁰⁹ Po svatbě žili v Dohalicích, Václav Jiří byl vesnickým řemeslníkem, zapsán v cechu nebyl.

Václav Jiří a Ludmila Smetanovi měli (po výše uvedené Anně) ještě několik dětí. Kateřina se narodila v Sadové, Barbora se narodila a zemřela v Dohalicích, Jan se narodil v Dohalicích:

- Kateřina (26. ledna 1760)¹¹⁰ žila později v rodině bratra Františka Smetany v Litomyšli.
- Barbora (18. prosince 1761 až 21. dubna 1764).¹¹¹
- Jan (6. února 1764).¹¹² Vyučil se bednářem. Není jasné, co se s ním později stalo, snad záhy zemřel.

¹⁰¹ O rodině Václava Jiřího Smetany viz [N1], kniha 1, s. 230–260.

¹⁰² Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 143/140, matriční zápis je v části určené nemanželským dětem.

¹⁰³ Viz matrika *Dobřenice N 1784-1812*, 17/13.

¹⁰⁴ Viz matrika *Hořiněves N 1796-1841*, 11/17. Otec je v matrice chybně uveden jako Jan Karlíček.

¹⁰⁵ Viz matrika *Hořiněves O 1774-1834*, 54/28.

¹⁰⁶ Viz matrika *Hořiněves N 1796-1841*, 52/96.

¹⁰⁷ Viz matrika *Hořiněves Z 1819-1833*, 11/17, 12/18.

¹⁰⁸ Viz matrika *Hořiněves O 1774-1834*, 56/33.

¹⁰⁹ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 250/245. O Konárovských viz [N1], kniha 1, s. 231–236.

Ludmila se mohla narodit 26. 3. 1738 (rodiče Václav a Kateřina), resp. 3. 8. 1738 (rodiče Pavel a Kateřina), viz matrika *Nechanice NOZ 1730-1762*, 144/79, resp. 146/82.

¹¹⁰ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 73/70.

¹¹¹ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 79/76, 195/193.

¹¹² Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 86/84.

Roku 1765 se Václav Jiří Smetana stal bednářem v Sadové, dne 29. září 1765 byl zapsán do nechanického cechu. Místo mu uvolnil bratranec Jan Václav (který toto místo zdědil po otci Janovi), neboť nebyl spokojen se situací v Sadové a odešel do Nechanic. Tam snad řemeslo nadále provozoval, ale hlavně pracoval jako vinař a šenkýř.¹¹³ V Sadové se totiž v té době zhoršily poměry, několikrát se změnil majitel panství, narůstaly společenské rozpory.

Václav Jiří již nepatřil do „lepší společnosti“ jako jeho otec Matěj. V matrikách nenalzáme jako kmotry jeho dětí osoby z vrchnosti či úřednictva, jen z vrstvy selské a řemeslnické. Počátkem sedmdesátých let byla navíc neúroda a hlad, vypukly selské rebelie (1775). Václav Jiří Smetana se pohyboval v prostředí chudých nemajetných robotníků.

V Sadové č. 1 (dvůr) měli manželé Václav Jiří a Ludmila další děti:

- Magdalena (3. května 1766).¹¹⁴
- Josef (17. ledna 1768),¹¹⁵ otec Josefa Františka Smetany (viz dále).
- Václav (16. února 1770 až 28. března 1842).¹¹⁶ Vystudoval místní triviální a normální školu a dal se na řemeslo. Roku 1788 již byl vyučen, stal se panským bednářem. Dne 2. října 1796 byl zapsán mezi mistry.

Dne 30. dubna 1797 si v Dobřenicích č. 35 vzal devatenáctiletou Františku, dceru již zemřelého Jana Beneše, ševce v Dobřenicích.¹¹⁷ Žili v Sadové č. 1, v sádovském dvoře, kde se jim narodily dvě děti:

- Josef (19. března 1798), který patrně brzy zemřel.¹¹⁸
- Václav (31. ledna 1800 až 16. července 1863).¹¹⁹ V jednadvaceti letech se stal vrchnostenským soudním aktuárem v Rychnově nad Kněžnou, roku 1823 sládkem v Novém Městě nad Metují, kde převzal pivovar od strýce Františka Smetany. Jeho ženou se 18. října 1821 stala Antonie Císařová.¹²⁰

Václav Smetana se později stal panským bednářem v Hořicích, snad převzal místo po smrti otčima Bartošky (asi roku 1796). V Hořicích č. 1 měl další děti:

- Marie Josefa (6. prosince 1801),¹²¹
- Františka Anna (7. září 1803),¹²²
- Antonín (15. června 1806 až 26. června 1807),¹²³

¹¹³ Viz [N1], kniha 1, s. 237.

¹¹⁴ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 93/91.

¹¹⁵ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 98/96.

¹¹⁶ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 105/102, a *Nové Město nad Metují Z 1784-1853*, 64/120.

¹¹⁷ Viz matrika *Dobřenice O 1787-1811*, 10/6.

¹¹⁸ Viz matrika *Dohaličky N 1784-1832*, 142/139.

¹¹⁹ Viz matriky *Dohaličky N 1784-1832*, 142/140, a *Nové Město nad Metují Z 1854-1954*, 244/10-11.

¹²⁰ Zemřela 20. 11. 1862, viz *Nové Město nad Metují Z 1854-1944*, 243/10.

¹²¹ Viz matrika *Hořice N 1795-1809*, 86/82-83.

¹²² Viz matrika *Hořice N 1795-1809*, 109/105-106. Vdala se za Josefa Kračmara.

¹²³ Viz matrika *Hořice N 1795-1809*, 145/141-142, a *Hořice Z 1784-1813*, 85/165.

- Antonín František (9. října 1808 až 31. května 1846).¹²⁴ Vyučil se otcovu řemeslu, stal se bednářem. Dne 29. ledna 1843 si vzal Marii Mačkovou.¹²⁵

Václav Smetana opustil roku 1836 Hořice a žil u syna Antonína v Novém Městě nad Metují č. 2, kde roku 1842 zemřel.

- Barbora (dvojče, 15. ledna 1773)¹²⁶ se stala ženou Josefa Šimka z Hořic.
- Františka (dvojče, 15. ledna až 3. února 1773).¹²⁷
- Ludmila (6. února 1775).¹²⁸ Žila u matky v Dohalicích, později se stala manželkou Jana Ništery, který byl nabíječem pušek (*Püchsenspanner*). Ještě před svatbou se jim 18. prosince 1803 narodila nemanželská dcera Terezie Barbora.¹²⁹
- **František** (26. října 1777), poslední dítě Václava Jiřího a Ludmily Smetanových.¹³⁰ Byl strýcem Josefa Františka Smetany.

Václav Jiří Smetana zemřel poměrně brzy, bylo mu 48 let. Jeho žena Ludmila ho o 27 let přežila.

- Václav Jiří Smetana zemřel 24. března 1779 v Sadové č. 1.¹³¹
Po jeho smrti se vdova Ludmila Smetanová 2. února 1780 v Sadové č. 1 stala ženou vdovce Josefa Bartošky, mistra bednářského ze Smiřic,¹³² v Sadové č. 1 se jim 31. října 1782 narodil syn Antonín.¹³³
- Ludmila Smetanová-Bartošková zemřela 31. ledna 1806 v Dohalicích č. 12, podle matriky jí bylo 72 let.¹³⁴ Narodila se tedy kolem roku 1734.

6. Rodina Josefa Smetany, otce J. F. Smetany

Otcem Josefa Františka Smetany byl **Josef Smetana** (nar. 17. 1. 1768).¹³⁵ Když mu bylo jedenáct let, zemřel jeho otec Václav Jiří Smetana. Někdy v té době byl Josef dán do učení, vyučil se zahradníkem jako jeho děd Matěj, pravděpodobně v Sadové. Nedlouho poté pracoval v Opočně, asi v Colloredovském parku. Tam se seznámil s Valburgou, dcerou řemenáře Karla

¹²⁴ Viz matriky *Hořice N 1795-1809*, 173/169-170, a *Nové Město nad Metují Z 1784-1853*, 67/124.

¹²⁵ Zemřela 9. srpna 1895, viz matrika *Nové Město nad Metují Z 1854-1944*, 29/22-23.

¹²⁶ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 113/110.

¹²⁷ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 113/110, 208/206.

¹²⁸ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 118/115.

¹²⁹ Viz matrika *Dohaličky N 1784-1832*, 22/19.

¹³⁰ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 125/122.

¹³¹ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 220/216.

¹³² Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 274/269.

¹³³ Viz matrika *Dohaličky NOZ 1736-1784*, 136/133.

¹³⁴ Viz matrika *Dohaličky Z 1784-1851*, 14/39.

¹³⁵ O rodině Josefa Smetany viz [N1], kniha 1, s. 245–248, 267, 288, 294–300, 306–308, kniha 7, s. 32–43, 485–508.

Killingera pocházejícího z Dobrušky a Anny, rozené Strejčkové.¹³⁶ Valburga se narodila 11. prosince 1769 v Opočně.¹³⁷

- Josef Smetana se oženil s **Valburgou Killingerovou** 4. července 1796 v Opočnu č. 53,¹³⁸ patrně až poté, co získal místo zahradníka v zahradě ve Svinišťanech a byl hmotně zajištěn.¹³⁹

Svinišťany patřily původně k panství Chvalkovickému, které roku 1798 koupil Petr Biron, vévoda kuronský,¹⁴⁰ a připojil je ke svému Náchodskému panství. Byl dobrým hospodářem, jeho panství vzkvétalo.

Josef Smetana bydlel s rodinou v panském dvoře (*Obrigkeit, Mayerhof*) v domku č. 11. V krátké době zvelebil svinišťanskou zahradu natolik, že se stala proslulou v širokém okolí. Josef a Valburga Smetanovi měli šest dětí, narodily se ve Svinišťanech č. 11:

- Johana Terezie (13. dubna 1797),
- Josefa (10. února 1799),
- František (24. března 1801),
- Marie (24. dubna 1803),
- Anna Karolina Josefa (13. dubna 1805),
- Eduard Jan (22. května 1807).¹⁴¹

Josef Smetana brzy zemřel, jeho manželka ho o 24 let přežila.

- Josef Smetana zemřel 22. května 1810 ve Svinišťanech ve věku 44 let.¹⁴² Jako příčina úmrtí je v matrice uvedeno *Nervenfieber*.
- Vdova Valburga Smetanová zemřela 28. května 1834 v Úpici č. 15, podle matricy na souchotiny.¹⁴³

¹³⁶ Majitelem zámku v Opočně byl v letech 1788 až 1807 František I. de Paula Gundakar Colloredo-Mannsfeld (1731–1807) pocházející z česko-rakouského šlechtického rodu Colloredů. Byl rakouským diplomatem a posledním císařským vicekancléřem *Svaté říše římské národa německého*.

¹³⁷ Viz matrika *Opočno NOZ 1723-1797*, 209/406.

¹³⁸ Viz matrika *Opočno NOZ 1723-1797*, 488/230.

¹³⁹ Svinišťany (*Schweinschädel*) jsou nyní částí obce Dolany na Náchodsku. Roku 1794 měly Svinišťany 30 domů a 133 obyvatel. Patřily pod faru v České Skalici. Tehdejší zahradníci ve Svinišťanech se prý jmenovali Smetana, Sádlo, Máslo ([N1], kniha 1, s. 246–247).

¹⁴⁰ Hrabě Petr Biron (1724–1800), v letech 1769 až 1795 vévoda kuronský a zemgalský, v letech 1786 až 1800 vévoda zaháňský, koupil roku 1786 Zaháňské vévodství a roku 1792 Náchodské panství. Zaháňský zámek dal renovovat.

¹⁴¹ Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1794-1853*, 7/4, 8/5, 10/6, 11/8, 12/9, 14/11. Kmotry Smetanových dětí byli Jan Ignác Zumpfe, náchodský purkrabí, jeho manželka Johana, resp. jejich dcery Marie a Karolina, Josef Mikeš, mydlář z České Skalice, případně jeho manželka Terezie, a Jan Sochor, chvalkovický správce.

Zdeněk Nejedlý ve své monografii věnované Bedřichu Smetanovi uvádí pouze pět dětí Josefa Smetany. Přehlédl v matrice zápis o narození Josefy. Navíc za Josefu považoval Annu Karolinu Josefu. Viz [N1], kniha 1, s. 248, 294, 300, rodokmen za s. 236, a kniha 7, s. 37. Po Nejedlém tuto chybu opakuje např. Václav Holzknecht, viz [Ht], s. 42.

¹⁴² Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1794-1853*, 79/86. Podle matricy zemřel ve Svinišťanech č. 1. Snad se jedná o omyl v čísle; je však možné, že ve Svinišťanech došlo v té době k přecíslování objektů.

¹⁴³ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 284/102.

7. Rodina Františka Smetany, strýce J. F. Smetany

František Smetana (nar. 26. 10. 1777) byl nejmladším dítětem Václava Jiřího Smetany, který zemřel když byly Františkovi necelé dva roky.¹⁴⁴ Jeho dětství v Sadové tedy nebylo radostné, s lítostí a trpkostí na ně později vzpomínal.¹⁴⁵ Od malička byl velmi bystrý, vnímavý, místní učitel ho vyučoval i privátně, zejména hrát na housle. V Sadové se František vyučil sladovnictví, v šestnácti letech již byl sladovnickým tovaryšem. Brzy poté vyrazil do světa na zkušenou (Dolní Rakousy, Vídeň, Plzeň, Dobřany, ...). O jeho působistích, životě v tomto období, jeho práci a pracovních zkušenostech se téměř žádné zprávy nedochovaly.

Když se vrátil do Čech, neměl kam jít, jeho matka již nebyla v Sadové (zemřela roku 1806 v Dohalicích). Pomocnou ruku mu patrně podal jeho starší bratr Josef, který již byl několik let zahradníkem ve Svinišťanech. Zdá se, že mu pomohl získat místo *podstaršího* v pivovaru v České Skalici a snad ho též seznámil s Annou Dorotou Bartoníčkovou z České Skalice č. 20, dcerou Davida Bartoníčka, mydláře z České Skalice, který však již byl po smrti, a jeho ženy Emilie.¹⁴⁶ Byla o šest let starší, narodila se 15. ledna 1771 v České Skalici č. 21.¹⁴⁷

Zakrátko se Anna Dorota Bartoníčková stala ženou Františka Smetany.¹⁴⁸ Jejich předsvatební smlouva z 13. března 1806 byla 7. dubna 1806 vepsána do knihy městských smluv České Skalice, podepsal ji i Františkův bratr Josef.¹⁴⁹

Již roku 1806, hned po svatbě, si František Smetana najal pivovar v pruském Slezsku u města Nysa (Nissa, Neisse). Díky širokému rozhledu, který patrně získal během putování po světě, byl imunní vůči tehdejší propagandě, nepodlehł primitivnímu odsuzování *Velké francouzské revoluce* a neměl předsudky vůči Francouzům. Nezalekl se proto francouzského vojska, které bojovalo s Prusy a utábořilo u Nysy. Když k němu přišli do pivovaru Francouzi a požadovali jídlo a pití, pochopili, že Smetana není Němec a přátelsky se dohodli na obchodních vztazích. Chodili do pivovaru na jídlo, na pití a dobře platili. Smetana se sprátelil i s velícím francouzským generálem.

Když se Nysa 28. května 1807 vzdala a francouzské vojsko 16. června odtáhlo, vrátil se František Smetana raději do Čech, neboť jeho kontakty

¹⁴⁴ O rodině Františka Smetany viz [N1], kniha 1, s. 261–348. Rodokmen rodiny viz [N1], kniha 6, za s. 114. Viz též další svazky monografie [N1].

¹⁴⁵ Viz K. Teige: *Z rodopisu Mistra Smetany*, Hudební kalendář na rok 1891, resp. K. Teige: *Příspěvky k životopisu a umělecké činnosti mistra Bedřicha Smetany. I. Skladby Smetanovy, II. Dopisy Smetanovy*, F. A. Urbánek, Praha, 1893, 1896, 112, 155 stran. Viz též A. Hnilička: *O rodu a rodičích Bedřicha Smetany*, Světozor 32(1897/1898), č. 1–2 z 19. 11. 1897, s. 10–12, 18–19, č. 3 z 3. 12. 1897, s. 31.

¹⁴⁶ David Bartoníček zemřel 4. května 1803 v České Skalici č. 21 ve věku 64 let. Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1775-1823*, 296/328.

¹⁴⁷ Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1758-1775*, 113/107.

¹⁴⁸ Matriční zápis by měl být zanesen v českoskalické matrice oddaných, není však k nalezení.

¹⁴⁹ Smlouva je otištěna v [N1], 1. kniha, s. 349–351.

s francouzským vojskem se nedaly utajit. Žil s manželkou v České Skalici č. 8. V manželství se narodila dcera, která krátce po narození zemřela.¹⁵⁰

- Františka (12. června až 14. června 1808).¹⁵¹

Manželka Anna Dorota Smetanová zemřela po několika dnech.

- Anna Dorota Smetanová zemřela 18. června 1808 v České Skalici č. 8 v šestatřiceti letech.¹⁵²

Na podzim roku 1808 si František Smetana pronajal pivovar v Chvalkovicích, o čtyři roky později ještě vinopalnu a posléze i chmelnici. Na chvalkovický pivovar ho patrně upozornil starší bratr Josef, který byl stále zahradníkem v nedalekých Svinišanech.

František Smetana se brzy znovu oženil.

- František Smetana si 30. července 1809 vzal dvacetiletou Ludmilu Exnerovou z Jaroměře č. 55.¹⁵³ Jejím otcem byl Josef Benedikt Exner, bývalý purkmistr Jaroměře, který byl v té době již po smrti, rovněž tak matka Anna, rozená Jelínková (asi 1750 až 5. října 1797).¹⁵⁴ Svým sňatkem se František Smetana zařadil do „lepší společnosti“.

Dne 22. května 1810 zemřel ve Svinišanech Josef Smetana (viz výše). František Smetana se ujal celé rodiny svého staršího bratra, tj. vdovy Valburgy a šesti dětí. Vzal je k sobě do Chvalkovic a o výchovu a vzdělání bratrových dětí se staral jako by to byly jeho vlastní děti (například synovce Františka – tj. Josefa Františka Smetanu – poslal roku 1814 studovat na gymnázium do Hradce Králové).¹⁵⁵

Roku 1811 František Smetana přežil státní bankrot, i když utrpěl značnou finanční ztrátu. I nadále úspěšně podnikal.

Ve Chvalkovicích č. 4 se manželům Smetanovým narodilo několik dětí:

- Josefa Klára (28. června až 4. září 1810),¹⁵⁶
- Anna Ludmila (14. července 1811), zvaná Nanny,¹⁵⁷
- František Jan Václav (17. února 1813),¹⁵⁸

¹⁵⁰ Není jasné, zda se jim nenarodilo ještě jiné dítě ve Slezsku.

¹⁵¹ Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1775-1823*, 129/121, 306/337. Františka se narodila a zemřela v České Skalici č. 8.

¹⁵² Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1775-1823*, 306/337.

František Smetana se hlásil o dědictví po manželce, příslušný dokument viz [N1], kniha 1, s. 351–352. Další zajímavé listiny dokumentující důležité okamžiky života Františka Smetany jsou otištěny v [N1], kniha 1, s. 352–369.

¹⁵³ Viz matrika *Jaroměř O 1808-1835*, 5/5.

¹⁵⁴ Viz matrika *Jaroměř Z 1793-1810*, 55/52-53. O rodině Exnerů viz [N1], kniha 1, s. 280–283.

¹⁵⁵ Viz [N1], kniha 1, 294–297.

¹⁵⁶ Viz matriky *Chvalkovice N 1803-1861*, 18/15, a *Chvalkovice Z 1784-1831*, 30/28.

¹⁵⁷ Viz matrika *Chvalkovice N 1803-1861*, 21/17. Dne 26. srpna 1828 se v Litomyšli č. 67 stala ženou osmadvacetiletého Josefa Cihláře (1799–1860), viz matrika *Litomyšl O 1824-1842*, 47/43-44. Zemřela 24. října 1858.

¹⁵⁸ Viz matrika *Chvalkovice N 1803-1861*, 24/19. Brzy zemřel.

- Klára Adelaida (5. ledna 1815 až 8. prosince 1888),¹⁵⁹
- Žofie Josefa (30. října 1816),¹⁶⁰
- Marie (22. července 1818).¹⁶¹

Jako kmotři figurovali správce Jan Sochor, jeho manželka Josefa, zahradník Josef Mikš, obroční Augustin Hoch, učitel František Černý (nar. 1779)¹⁶² a hudebník Augustin Purm.

Na podzim roku 1818 vypršela Františku Smetanovi doba, po kterou měl pronajatý chvalkovický pivovar. Z Chvalkovic odešel do Nového Města nad Metují, kde si pronajal ještě větší pivovar. Stále však udržoval dobré kontakty s Chvalkoviciemi i s Českou Skalicí.¹⁶³

V Novém Městě nad Metují č. 2 se Františku a Ludmile Smetanovým narodila další dcera:

- Ludmila Josefa (29. května 1820).¹⁶⁴

František Smetana však roku 1820 podruhé ovdověl:

- Ludmila Smetanová zemřela v Novém Městě nad Metují č. 2 v dvaatřiceti letech 13. září 1820.¹⁶⁵ Pochována byla U všech svatých.

Již po dvou měsících se třiadvacetiletý František Smetana potřetí oženil.

- František Smetana si 21. listopadu 1820 v Hořicích č. 45 vzal devětatdvacetiletou Barborou Veronikou Lynkovou,¹⁶⁶ která se narodila 4. srpna 1791 v Miletíně č. 103.¹⁶⁷ Byla dcerou Jana Lynka, obročního v Hluboké u Hořic, a jeho ženy Rozálie.¹⁶⁸

V Novém Městě nad Metují č. 2 se Františkovi a Barboře Smetanovým narodily dvě dcery:

¹⁵⁹ Viz matriky *Chvalkovice N 1803-1861*, 27/22, *Úpice Z 1869-1904*, 79/151. Vdala se za Emanuela Nyklíčka (nar. 1787), který zemřel v Úpici č. 35 dne 24. února 1862, viz *Úpice Z 1835-1869*, 95/183. Podruhé se vdala 11. února 1863 za Karla Blahoše (2. 12. 1837 až 25. 4. 1920), viz *Úpice O 1835-1868*, 98/93. Zemřela v Úpici č. 35.

¹⁶⁰ Viz matrika *Chvalkovice N 1803-1861*, 29/25. V Růžkových Lhoticích č. 1 se stala 15. listopadu 1836 ženou šestadvacetiletého sládky Františka Matějky (1810–1881), viz matrika *Čechtice 13 O 1809-1891*, 82/178-179.

¹⁶¹ Viz matrika *Chvalkovice N 1803-1861*, 31/30. Dne 27. října 1840 si v Růžkových Lhoticích vzala dvaatřicetiletého učitele Ignáce Aloise Dorazila (1808–1856). Viz *Čechtice 13 O 1809-1891*, 85/184-185.

¹⁶² Je zmiňován v Jiráskově románové kronice *U nás*.

¹⁶³ Viz např. matrika *Chvalkovice N 1803-1861*, 33/33, 38/43. Dne 21. srpna 1819 byla Ludmila Smetanová v Chvalkovicích kmotrou, stejně tak Barbora Smetanová dne 22. října 1822.

¹⁶⁴ Viz matrika *Nové Město nad Metují N 1784-1836*, 108/206. Zůstala neprovdána.

¹⁶⁵ Viz matrika *Nové Město nad Metují Z 1784-1853*, 52/103.

¹⁶⁶ Viz matrika *Hořice O 1784-1834*, 58/109.

¹⁶⁷ Viz matrika *Miletín N 1782-1849*, 138/60.

Poznamenejme, že o Miletínu napsal Josef Ladislav Jandera (1776–1857), profesor matematiky na pražské univerzitě, knížku *Uiber Miletin in Böhmen. Ein topographisch-historischer Versuch*, Gedruckt bei Gottlieb Haase Söhne, Prag, 1830, 127 stran.

¹⁶⁸ Jejich svatba se konala až 15. května 1797, viz matrika *Miletín O 1773-1853*, 69/64. O původu a rodině Lynků viz [N1], kniha 1, s. 326–344.

- Albína Josefa Rosalie (16. prosince 1821),¹⁶⁹
- Františka Josefa (1. března až 30. listopadu 1823).¹⁷⁰

Do Nového Města nad Metují přišel za Františkem Smetanou i jeho synovec Václav Smetana (do té doby panský úředník v Rychnově), jeho mladší bratr Antonín a jejich otec Václav (kdysi panský bednář v Sadové a Hořicích).

Na podzim roku 1823 odešel František Smetana s celou rodinou z Nového Města nad Metují do Litomyšle, kde si pronajal velký pivovar.¹⁷¹ Novoměstský pivovar předal svému třiaadvacetiletému synovci Václavovi.

V Litomyšli č. 1 zemřela Smetanům dcera Františka Josefa narozená na jaře v Novém Městě nad Metují a narodily se další děti.

- **Bedřich** (2. března 1824),¹⁷² viz dále,
- Antonín František Jan (3. dubna 1825),¹⁷³
- František Václav Antonín (27. září 1826 až 19. srpna 1827),¹⁷⁴
- Barbora Rosalie (9. listopadu 1827), zvaná Betty,¹⁷⁵
- Jindřiška Roza (14. listopadu 1828 až 7. února 1829),¹⁷⁶
- Karel František (29. ledna 1830).¹⁷⁷

Františku Smetanovi se v Litomyšli dobře dařilo, roku 1825 dokonce koupil dům na náměstí. V jejich rodině žili též rodiče jeho manželky (Lynkovi) a dva její bratři (Josef a Jan).

Od 1. května 1831 byl František Smetana nájemcem zámeckého pivovaru v Jindřichově Hradci.¹⁷⁸ V Jindřichově Hradci č. 8 se manželům Smetanovým narodily dvě dcery, první však vzápětí zemřela:

¹⁶⁹ Viz matrika *Nové Město nad Metují N 1784-1836*, 109/208. Byla nejblíže a nejmilejší sestrou Bedřicha Smetany. Provдалa se 3. února 1845 v Obríství č. 41 za stejně starého Antonína Vavřince Roedla, který pocházel z Prahy, viz *Obríství 10 O 1840-1879*, 11/8-9.

¹⁷⁰ Viz matrika *Nové Město nad Metují N 1784-1836*, 110/210. Františka Josefa zemřela v Litomyšli č. 1, viz matrika *Litomyšl Z 1820-1852*, 48/43-44.

¹⁷¹ O letech, kdy rodina Františka Smetany žila v Litomyšli viz [N1], kniha 2, s. 17-232.

¹⁷² Viz matrika *Litomyšl N 1817-1833*, 217/212-213.

¹⁷³ Viz matrika *Litomyšl N 1817-1833*, 251/246-247. Později byl sládkem v Novém Městě nad Metují. Zemřel prý roku 1881 v Rusku.

¹⁷⁴ Viz matriky *Litomyšl N 1817-1833*, 302/297-298, a *Litomyšl Z 1820-1852*, 88/83-84.

¹⁷⁵ Viz matrika *Litomyšl N 1817-1833*, 345/339-340. Dne 7. srpna 1862 se stala ženou učitele Josefa Pokorného (1830-1890).

¹⁷⁶ Viz matrika *Litomyšl N 1817-1833*, 385/379-380, a *Litomyšl Z 1820-1852*, 111/106-107, v matrice zemřelých je uvedena jako Henrieta.

¹⁷⁷ Viz matrika *Litomyšl N 1817-1833*, 427/421-422. Jeho ženou se 4. října 1857 stala Albertina Ferdinandiová (nar. 7. 8. 1833). Byl lesmistrem, v letech 1851 až 1863 na myslivně v Chloumku u Dobrovice, poté do roku 1868 ve Všejanech a v letech 1868 až 1876 v Pěčicích. Zemřel 26. dubna 1907.

¹⁷⁸ O rodině Františka Smetany v Jindřichově Hradci viz [N1], kniha 2, s. 235-419.

- Antonie Františka (4. srpna až 16. října 1831),¹⁷⁹
- Františka Antonie (3. října 1833).¹⁸⁰

Roku 1832 portrétoval v Jindřichově Hradci manžele Smetanovy Antonín Machek.¹⁸¹ Obrazy jsou nyní v *Muzeu Bedřicha Smetany* v Praze.¹⁸²

Nájem jindřichohradeckého pivovaru Františku Smetanovi skončil po čtyřech letech, dne 30. dubna 1835. V červenci 1835 zakoupil osmapadesátiletý František Smetana zámek Růžkovy Lhotice u Čechtíc v dražbě za 21 050 zlatých, prodal dům v Litomyšli a na podzim se rodina přestěhovala do Růžkových Lhotic.

Po devíti letech, roku 1844, však ve finančních problémech Růžkovy Lhotice prodal a pronajal si pivovar v Obrástkách u Mělníka. Ekonomicky se mu dařilo hůř a hůř. Roku 1854 se přestěhoval k synu Antonínovi do Nového Města nad Metují.

- František Smetana zemřel 12. června 1857 v 79 letech a osmi měsících v Novém Městě nad Metují č. 23. Pochován byl na hřbitově U všech svatých.¹⁸³
- Jeho manželka Barbora žila později v Českém Dubě u svého ovdovělého bratra Josefa Lynka. Zemřela 20. listopadu 1864 v Mladé Boleslavi (Staré Město č. 51) na návštěvě u dcery Františky Nečáskové.¹⁸⁴

Poznamenejme, že František Smetana byl výrazně hudebně nadaný, hrál výborně na housle, někdy spolu se synovcem Janem Eduardem. Měl mimořádný vztah ke své široké rodině,¹⁸⁵ pravidelně dával sloužit mši na paměť svých rodičů, sezval vždy široké příbuzenstvo, aby vzdali čest památce rodičů. Snažil se udržovat rodinu pohromadě. Příbuznými byl zván „pan strýček“.¹⁸⁶

¹⁷⁹ Viz matriky *Jindřichův Hradec 14 N 1827-1831*, 230/215-216, a *Jindřichův Hradec 56 Z 1825-1835*, 142/139-140. Zemřela (podle matriky) v č. 2.

¹⁸⁰ Viz matrika *Jindřichův Hradec 15 N 1832-1838*, 90/89-90. Stala se ženou úředníka Adama Nečáska (24. 12. 1826 až 2. 2. 1862). Když ovdověla, byla hospodyní jeho bratra, pátera Františka Nečáska, který byl v Mladé Boleslavi na penzi. Zemřel 18. dubna 1868. Viz matrika *Mladá Boleslav Z 1863-1873*, 104/202. Františka Antonie zemřela 12. září 1901.

¹⁸¹ Antonín Machek (1775–1844) portrétoval řadu osobností českého kulturního života, např. Josefa Dobrovského, Josefa Jungmanna, Jana Nejedlého, Jana Theobalda Helda, Josefa Liboslava Zieglera, Josefa Krasoslava Chmelenského, Jana Svatopluka Presla, Václava Hanku a jeho manželku Barboru, Václava Jana Křtitele Tomáška, Pavla Josefa Šafaříka, Josefa Kajetána Tyla, Františka Škroupa, Šebestiána Hněvkovského a další.

Machek byl citemlem doby husitské, v Praze mu říkali *malíř husita*. V roce 1820 zveřejnil v *Čechoslawu* provolání *Litographické obrazy* (č. 17, s. 136) o připravované edici *Dějiny české v obrazích*, v níž do roku 1829 vydal 71 obrazů.

O Antonínu Machkovi viz např. A. Rybička: *Antonín Machek, malíř a kamenopisec*, Světozor 3(1869), č. 16 ze 16. 4., s. 131–132, č. 17 z 23. 4., s. 139–140, č. 18 z 30. 4., s. 150–151, č. 19 ze 7. 5., s. 155, dále viz [N1], kniha 2, s. 330–344.

¹⁸² Sign. E XXVI/85,86.

¹⁸³ Viz matrika *Nové Město nad Metují Z 1854-1944*, 8/3.

¹⁸⁴ Viz matrika *Mladá Boleslav 39 Z 1863-1873*, 25/44.

¹⁸⁵ Měl tři manželky, osmnáct dětí, z nichž sedm zemřelo krátce po narození.

¹⁸⁶ Viz [N1], kniha 1, s. 260.

8. Rodina Bedřicha Smetany, bratrance J. F. Smetany

Na podzim roku 1823 se rodina Františka Smetany přestěhovala do Lito-myšle, kde se 2. března 1824 narodil **Bedřich Smetana** a kde prožil své rané dětství a chodil do triviální školy.¹⁸⁷ Když mu bylo osm let, přesunuli se Smetanovi do Jindřichova Hradce, kde Bedřich v letech 1831 až 1833 absolvoval 2. a 3. třídu hlavní školy, a poté nastoupil do prvního ročníku (tzv. *parvy*) jindřichohradeckého gymnázia. Ve studiu mu pomáhal „domácí učitel“ František Deder, student pátého ročníku (tzv. *poesie*).¹⁸⁸

Bedřichovo gymnaziální studium skončilo neúspěchem v polovině druhého ročníku (tzv. *principie*) a odchodem ze školy. Právě v té době se Smetanovi přestěhovali do Růžkových Lhotic. Od podzimu 1835 začal Bedřich studovat na gymnáziu v Jihlavě, opakoval 2. ročník, ale počátkem roku 1836 ze studia odešel. Na podzim 1836 nastoupil opět do 1. ročníku gymnázia (*parva*) v Německém Brodě spolu s mladším bratrem Antonínem, ve studiu pokračoval ve 2. a 3. ročníku (*principie, gramatika*). V té době poznal Karla Havlíčka (Borovského), který mu občas s učením pomáhal. Roku 1839 studium v Německém Brodě ukončil, následně začal studovat (*syntax*) na *Akademickém gymnáziu* v Praze, dlouho tam však nevydržel, již roku 1840 ze školy odešel. Gymnaziální studia dokončil v letech 1840 až 1843 v Plzni, pod dohledem bratrance, profesora Josefa Františka Smetany. První rok v Plzni bydlel v budově gymnázia u profesora Sýkory, druhý rok v Andělské ulici v přízemí domu č. 176, kde v prvním patře bydlela jeho sestřenice Marie.¹⁸⁹

Z Plzně pochází daguerrotypie Bedřicha Smetany, kterou patrně udělal roku 1843 Josef František Smetana.¹⁹⁰

Po ukončení studií šel Bedřich Smetana do Prahy, kde se věnoval hudbě. Nejprve byl *soukromým žákem v komposici* u Josefa Proksche (1794–1864) a současně domácím učitelem v rodině Leopolda Felixe hraběte Thun-Hohensteina (1797–1877).

Od roku 1848 se datuje Smetanovo přátelství s Franzem Lisztem (1811–1886). V srpnu roku 1848 zahájil Bedřich Smetana s Lisztovou podporou vyučování ve vlastním hudebním ústavu (*Ústav k vyučování na Piano-Forte*). V té době již veřejně vystupoval, od roku 1850 konal pravidelné přehrávky na Pražském hradě u bývalého císaře Ferdinanda I. Dobrotivého (1793–1875).

¹⁸⁷ Životu a dílu Bedřicha Smetany se věnoval zejména Zdeněk Nejedlý v monografii [N1], který vycházel mimo jiné ze Smetanových deníků. Viz též Václav Holzknecht [Ht].

¹⁸⁸ František Deder (1817–1878) vystudoval později práva, stal se vysokým policejním úředníkem. V prosinci roku 1851 odvázel Karla Havlíčka Borovského do exilu v Brixenu. Císař František Josef I. udělil Dederovi *zlatý záslužný kříž s korunou*. Dederův hrob je na Olšanských hřbitovech v Praze (hřbitov III, odd. 6, č. hrobu 44) nedaleko hrobu Karla Havlíčka Borovského (hřbitov II, odd. 10, č. hrobu 68). O Dederovi viz [N1], kniha 2, s. 403–404.

¹⁸⁹ O Josefu Františku Smetanovi, jeho sestře Marii a jejich péči o Bedřicha v Plzni viz [N1], kniha 7, s. 32–58. O Bedřichu Smetanovi v Plzni viz [Bě9].

¹⁹⁰ Daguerrotypie je uložena v *Muzeu Bedřicha Smetany* pod č. S 217/1725.

- Bedřich Smetana se 27. srpna 1849 v Praze u sv. Štěpána oženil, jeho ženou se stala Kateřina Otýlie Kolářová narozená roku 1827, kterou znal již od dětství.¹⁹¹

V manželství Bedřicha a Kateřiny Smetanových se narodily čtyři dcery, z nichž tři nedlouho po narození zemřely:

- Bedřiška (7. ledna 1851 až 6. září 1855),
- Gabriela (26. února 1852 až 9. července 1854),
- Žofie (24. května 1853),¹⁹²
- Kateřina (25. října 1855 až 10. června 1856).

V říjnu 1856 se Bedřich Smetana vydal do švédského Götteborgu, pobýval tam s přestávkami až do roku 1861.

Roku 1859 Smetana ovdověl.

- Kateřina Smetanová zemřela 19. dubna 1859.

Za tři měsíce se Bedřich Smetana podruhé oženil.

- Bedřich Smetana si 10. července 1860 v Obříství č. 12 vzal devatenáctiletou Barboru (Bettinu) Ferdinandiovou (10. listopadu 1840 až 14. prosince 1908), sestru Albertiny Ferdinandiové, manželky svého mladšího bratra Karla Františka. Pocházela z Lamberku u Obříství, její otec byl ředitelem lamberského panství.¹⁹³

V druhém manželství Bedřicha Smetany se narodily dvě dcery:

- Zdenka (25. září 1861),
- Božena (19. února 1863).

Bedřich Smetana koncertoval v Německu a Holandsku (1861), tři měsíce v Götteborgu (1862). V roce 1863 si Smetana s přítelem Ferdinandem Hellerem (1824–1912) opět otevřel v Praze hudební ústav. Od roku 1863 stál Smetana v čele hudebního odboru *Umělecké besedy*, v letech 1863 až 1865 byl sbormistrem *Hlaholu*, v letech 1864 až 1865 hudebním referentem *Národních listů*, od podzimu 1866 kapelníkem opery *Prozatímního divadla*.

Když byl 16. května 1868 slavnostně položen základní kámen *Národního divadla*, byl Smetana jedním z předních aktérů poklepu na základní kámen. Při té příležitosti pronesl – později často citovanou sentenci – *V hudbě život*

¹⁹¹ Viz matrika *Sv. Štěpán-09 O 1848-1854*, 42/37-38. O rodině Kolářů viz [N1], kniha 2, s. 304–329.

¹⁹² Dne 3. ledna 1874 se provdala za lesníka Josefa Schwarze.

¹⁹³ Viz matrika *Obříství 10 O 1840-1879*, 103/8-9.

Bratr Karel František se zde oženil 4. října 1857, matriční zápis sňatku je tamtéž.

Čechů. V druhé polovině šedesátých let měly premiéru jeho opery *Braniboři v Čechách*,¹⁹⁴ *Prodaná nevěsta*¹⁹⁵ a *Dalibor*.¹⁹⁶

Roku 1874 Smetana ztratil sluch, opustil místo v divadle, byl vyřazen z aktivního života, přesto usilovně komponoval. V sedmdesátých letech měly premiéru opery *Dvě vdovy*,¹⁹⁷ *Hubička*,¹⁹⁸ *Tajemství*,¹⁹⁹ *Libuše*,²⁰⁰ *Čertova stěna*²⁰¹ a *Viola*.²⁰² Rovněž cyklus šesti symfonických básní *Má vlast* (Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájů, Tábor a Blaník) motivovaných českými legendami, historií a českou krajinou vznikl v letech 1874 až 1879, kdy již byl Smetana hluchý. První provedení celého cyklu *Má vlast* se konalo 5. listopadu 1882.

Od roku 1876 žil Bedřich Smetana v Jabkenicích u dcery Žofie, která byla provdána za lesníka Josefa Schwarze.

Národní divadlo bylo slavnostně otevřeno 11. června 1681 operou *Libuše*. Smetana ji devět let uschovával právě pro tuto příležitost. V létě 1881 *Národní divadlo* vyhořelo, intenzivně byly konány sbírky na jeho opravu. Hluchý Smetana ve prospěch této sbírky dirigoval 28. září 1881 předehru k *Libuši*, 4. října téhož roku měl v Písku své poslední klavírní vystoupení.

Národní divadlo bylo znovu slavnostně otevřeno 18. listopadu 1883, a to opět Smetanovou *Libuší*.²⁰³

- Bedřich Smetana zemřel 12. května 1884 v Praze v ústavu choromyslných (č. 468/2), kde již byl od dubna. Pohřben byl 15. května na Vyšehradě.²⁰⁴

¹⁹⁴ Premiéra byla 5. ledna 1866 v *Prozatímním divadle*, dirigoval Bedřich Smetana. Autorem libreta je Karel Sabina (1813–1877).

¹⁹⁵ Premiéra byla 30. května 1866 v *Prozatímním divadle*, dirigoval Bedřich Smetana. Autorem libreta je Karel Sabina.

¹⁹⁶ Premiéra byla 16. května 1868 v *Novoměstském divadle*, tento den byl slavnostně položen základní kámen. Autorem libreta je Josef Wenzig (1807–1876).

¹⁹⁷ Premiéra byla 27. března 1874 v *Prozatímním divadle*. Autorem libreta je Emanuel František Zünger (1840–1894).

¹⁹⁸ Premiéra byla 7. listopadu 1876 v *Prozatímním divadle*, libreto napsala Eliška Krásnohorská (1847–1926).

¹⁹⁹ Premiéra byla 18. září 1878 v *Prozatímním divadle*. Libreto napsala Eliška Krásnohorská.

²⁰⁰ Premiérou *Libuše* se 11. června 1881 slavnostně otevíralo *Národní divadlo* a po jeho obnově i 18. listopadu 1883. Autorem libreta je Josef Wenzig. Smetana operu dokončil již v roce 1872, uschoval ji však pro slavnostní příležitost.

²⁰¹ Premiéra byla 29. října 1882 v *Prozatímním divadle*. Libreto napsala Eliška Krásnohorská.

²⁰² Autorem libreta je Eliška Krásnohorská, která se inspirovala komedií *Večer tříkrálový* od Williama Shakespeara (1564–1616). Smetana na této opeře pracoval v roce 1883, zůstala nedokončená.

²⁰³ Připomeňme, že i plzeňské *Divadlo J. K. Tyla* bylo 27. září 1902 slavnostně otevřeno Smetanovou *Libuší*.

²⁰⁴ Viz matrika *Sv. Apolinář Z 1882–1884*, 360/344–345.

V listopadu roku 1987 byl zahájen výzkum jeho ostatků, v květnu roku 1988 byly uloženy do renovované hrobky. Viz [V].

Roku 1917 byla v Praze uspořádána velká *Smetanova výstava*. Prezentovala značné množství památek všeho druhu. Roku 1926 bylo po dlouholetých snahách oficiálně založeno *Muzeum Bedřicha Smetany*, které od roku 1936 sídlí v Praze na Novotného lávce v budově bývalé Staroměstské vodárny postavené v letech 1883 až 1884. Otevřeno bylo roku 1936. Od tohoto roku spravuje *Národní muzeum* rovněž *Památník Bedřicha Smetany* v Jabkenicích.

9. Rodina Johany Terezie, první sestry J. F. Smetany

Johana Terezie Smetanová (nar. 13. 4. 1797) byla nejstarší sestrou Josefa Františka Smetany. Vdávala se ve čtyřiaadvaceti letech.²⁰⁵

- Johana Smetanová se 20. února 1821 v Úpici č. 2 provdala za učitele Viktorina Adama Geislera (zvaný Kejzlar),²⁰⁶ který byl téměř o třicet let starší. Byl synem Františka Geislera a Doroty, narodil se 19. srpna 1769 v Úpici.²⁰⁷

Viktorin Geisler nejprve vyučoval čtyři měsíce v Bělohradě, pak 14 let a 8 měsíců v Lanžově u Dvora Králové a od roku 1802 (možná již o něco dříve) 24 let a dva měsíce v Úpici.²⁰⁸

Viktorin Geisler byl vdovec. Jeho žena Františka zemřela 18. června 1814 v Úpici č. 2 (škola)²⁰⁹ ve věku 34 let na souchotiny.²¹⁰ Jejich děti se narodily a některé i zemřely v Úpici č. 2:

- Františka (19. května až 20. května 1803),
- Vojtěch (22. dubna až 1. května 1804),
- Anna Marie (22. dubna 1804 až 23. března 1806),
- Anna (17. července 1806 až 30. března 1808),
- Marie Anna (20. února 1809),
- Vilemína (15. června 1811).²¹¹

²⁰⁵ O rodině Johany Terezie Smetanové viz [N1], kniha 1, s. 298–300.

²⁰⁶ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 37/34.

²⁰⁷ Viz matrika *Úpice N 1760-1785*, 108/104.

²⁰⁸ Dne 12. září 1801 zemřel v Úpici č. 2 učitel Josef Souček ve věku 74 let, uvolnilo se tak učitelské místo. Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 256/46.

²⁰⁹ Dřevěná škola byla v Úpici postavena roku 1604, měla pouze jedinou učebnu, druhá byla přistavěna až roku 1790. Roku 1876 byla škola zbourána a pod farou postavena škola nová, která dostala rovněž číslo 2.

²¹⁰ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 270/73. Františka byla dcerou Josefa Dufka (Duška), sedláka z Rohoznice č. 14.

²¹¹ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*: Františka – 135/81 a 258/49, Vojtěch – 138/83 a 259/52, Anna Marie – 138/83 a 261/56, Anna – 142/88 a 265/63, Marie Anna – 150/96, Vilemína – 156/102. Osud posledních dvou dcer Viktorina Geislera není jasný. Poznamenejme, že 19. února 1822 v Úpici č. 2 zemřel (na vodnatelost) dvanáctiletý Jan, syn Josefa Dufka (Duška), mlynáře z Horní Dobré vody z panství hořického, viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 276/85. Narodil se 14. dubna 1809 v Horní Dobré Vodě č. 23, viz matrika *Hořice N 1795-1809*, 283/320-321. Byl patrně příbuzným Františky Geislerové.

Viktorin a Johana Geislerovi žili v Úpici č. 2, kde se jim narodily dvě děti:

- Walter (10. ledna 1824),
- Valburga (25. února 1825).²¹²

Viktorin Geisler byl rutinovaným muzikantem a výborným varhaníkem, vedl děti k hudbě; již ve dvacátých letech existoval v Úpici muzikantský sbor. Roku 1825 byl jmenován vzorným učitelem náchodského okresu. O rok později byl vrchnostenským patronátním úřadem v Náchodě ustanoven učitelem v České Skalici, kde se uvolnilo učitelské místo.²¹³ V letech 1828 až 1830 zde učil Barunku Panklovou (Boženu Němcovou), dokonce ji zapsal do *Knihy chvály pilných žáků* (tzv. *Knihy zlatá*).

Viktorin Geisler podruhé ovdověl roku 1831 a o šest let později zemřel.

- Johana Terezie Geislerová zemřela ve čtyřiatřiceti letech 20. června 1831 v České Skalici č. 9.
- Viktorin Geisler zemřel 5. srpna 1837 v České Skalici č. 10. Bylo mu 68 let.²¹⁴

Jejich dcera Valburga Geislerová byla tedy ve dvanácti letech úplným sirotkem. Ujala se jí její teta Marie Smetanová, vzala ji k sobě do Plzně, kde ji vychovávala s pomocí svého bratra, Josefa Františka Smetany, profesora Filozofického ústavu. Viz dále.

10. Rodina Josefy, druhé sestry J. F. Smetany

Josefa Smetanová (nar. 10. 2. 1799) se v pětadvaceti letech provdala.

- Josefa Smetanová se 21. listopadu 1824 v Úpici č. 8 vdala,²¹⁵ jejím manželem se stal čtyřicetiletý Josef Kramer, farní učitel z Německé Brusnice (dnes Hajnice) č. 8. Byl synem Jana Kramera a Magdaleny z Malé Úpy.

V manželství Josefa a Josefy Kramerových se narodila – pokud víme – jediná dcera.

- Matyllda (24. října 1825 až 30. prosince 1901).²¹⁶

²¹² Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 189/135, 192/138. Walter zřejmě brzy zemřel, v úpické matrice však není jeho smrt zanesena.

²¹³ Dne 18. března 1826 zemřel v České Skalici č. 9 (škola) učitel Augustin Šmíd (též Schmid) ve věku 68 let. Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1824-1853*, 331/325.

²¹⁴ Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1824-1853*, 339/333, 351/346.

²¹⁵ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 40/37.

²¹⁶ Úmrtí viz matrika *Žacléř OZ 1851-1911*, 411/411. Podle zápisu v matrice zemřela ve věku 76 let, 2 měsíce, 6 dní, takže se narodila patrně 24. října 1825. Zemřela v Žacléři č. 57.

Matylda se provdala 1. října 1850 v Úpici č. 14 za Františka Erbeny, *vydavatele bavlny ze Žacléře* č. 74,²¹⁷ který byl synem Františka Erbeny, a Veroniky, rozené Pohlové z Dvora Králové č. 19.

Manžel Matyldy se narodil 22. května 1820 v Žacléři č. 42, zemřel 6. dubna 1872 v Žacléři č. 85.²¹⁸

Manželé Matylda a František Erbenovi měli několik dětí. První tři se narodily v Žacléři č. 74, další v Žacléři č. 35, poslední tři v č. 57. Tři zemřely v č. 57, poslední Berta v č. 54.

- Mathilda (10. srpna 1851),
- Amalie Františka (10. července 1853),
- Anna Veronika (14. dubna 1855),
- Josef Pavel (14. prosince 1862 až 12. února 1864),
- Engelbert (31. března až 10. července 1864),
- Marie (6. června 1865 až 30. dubna 1866),
- Berta (16. března 1867 až 20. března 1868).²¹⁹

Učitel Josef Kramer brzy zemřel.²²⁰

Podle zápisu v matrice narozených byl Josefě Kramerové 25. srpna 1848 (nebo snad 1846, zápis není dobře čitelný) vystaven křestní list. Není jasné, k jakému účelu ho potřebovala, snad kvůli zaměstnání, které si potřebovala po smrti manžela obstarat.

Vdova Josefa Kramerová později žila u dcery Matyldy Erbenové.

- Josefa Kramerová zemřela 11. ledna 1870 v Žacléři č. 85.²²¹

Zdeněk Nejedlý v matrice záznam o narození Josefy přehlédl. Informace, které o ní nalezl, připojil ke jménu její mladší sestry Anny Karoliny Josefy, o níž píše jako o Josefě Anně Karolíně.²²²

Josef František Smetana se roku 1834 v dopise zmiňuje o dvou nezaopatřených sestrách. Jistě mínil svobodnou Marii. Tou druhou byla patrně vdova Anna Karolina Josefa. Lze tedy usoudit, že Josefa Kramerová ještě vdovou nebyla, tedy Josef Kramer zemřel nejdříve roku 1834.

²¹⁷ Viz matrika *Úpice O 1835-1868*, 53/48-49.

²¹⁸ Viz matriky *Žacléř NOZ 1785-1851*, 87/167, a *Žacléř OZ 1851-1911*, 295/295.

²¹⁹ Narození: matrika *Žacléř N 1835-1865*, 173/166-167, 197/190-191, 226/220-221, 330/324-325, 348/342-343; 366/360-361, a matrika *Žacléř N 1866-1899*, 18/14-15. Úmrtí: matrika *Žacléř OZ 1851-1911*, 271/271, 272/272, 278/279, 283/283.

²²⁰ Roku 1850 byl patrně mrtev, neboť v matričním zápisu svatby dcery Matyldy je u jeho jména křížek. Přesné datum úmrtí Josefa Kramera a datum narození dcery Matyldy asi není možno zjistit, příslušné matriky Německé Brusnice se totiž nedochovaly.

²²¹ Viz matrika *Žacléř OZ 1851-1911*, 288/288.

²²² Viz [N1], kniha 1, kde Nejedlý na s. 248 a 294 píše o pěti dětech Josefa Smetany, ačkoliv jich bylo šest. Viz též kniha 1, s. 300, kniha 7, s. 37, kde Josefu Kramerovou považuje za nejmladší sestru Josefa Františka Smetany.

11. Rodina Marie, třetí sestry J. F. Smetany

Marie Smetanová (nar. 24. 4. 1803) se z Úpice přesunula za bratrem Josefem Františkem do Plzně. Snad to bylo roku 1834, krátce po smrti matky Valburgy. Velice si bratra vážila, dokonce tak, že mu vykala. V Plzni si zřídila privátní školu šití a ručních prací, kterou brzy začaly navštěvovat dívky z lepších rodin. Později se stala učitelkou ručních prací na veřejné dívčí hlavní škole.²²³

Bydlela v Andělské ulici v prvním patře domu č. 176.²²⁴ Jeho vchod byl přímo proti vchodu do budovy gymnázia.²²⁵ Po smrti sestry Johany (r. 1831) a švagra Viktorina Geislera (r. 1837) se Marie Smetanová ujala jejich dcery, osiřelé dvanáctileté Valburgy Geislerové, vzala ji k sobě do Plzně.

- Marie Smetanová se v devětatřiceti letech 15. srpna 1842 v Plzni č. 176 provdala²²⁶ za třiatřicetiletého Jana Rückaufa, poddůstojníka 2. batalionu 3. kumpanie polních myslivců, která měla posádku v Plzni. Byl synem Franze Rückaufa, výměníka ve vsi Přecháply u Chomutova č. 4, a Theresie, rozené Struntzové.

Se svatbou patrně museli počkat, než se Jan Rückauf vyváže z vojenské služby. Jejich syn se tedy narodil krátce po svatbě.

- Alois Václav Josef se narodil 18. září 1842 v Plzni č. 176.²²⁷

V letech 1840 až 1843 býval u Marie Smetanové (a později u Rückaufů) častým hostem její bratranec Bedřich Smetana, který v té době studoval na plzeňském gymnáziu pod laskavým dohledem svého bratrance Josefa Františka Smetany. Ve druhém roce svých plzeňských studií bydlel dokonce ve stejném domě jako Marie, ale v přízemí. Účastnil se různých společenských akcí i s o rok mladší Valburgou a některými z děvčat, která k sestřenici Marii chodila „do šití“. Bedřich Smetana věnoval své sestřenici Marii Smetanové-Rückaufové Mariinu polku, kterou složil roku 1841.

Roku 1844 ošetřovali manželé Rückaufovi Josefa Františka Smetanu po jeho nešťastném pádu na Lochotíně, obětavě se o něj starali i v padesátých letech, v době, kdy ztrácel zrak a později, kdy byl prakticky slepý. V té době se mu věnoval i mladičký Alois Rückauf, jeho synovec.

²²³ O Marii Smetanové a její rodině viz [N1], kniha 1, s. 300, kniha 7, s. 37–43, 53–58.

²²⁴ V tomto domě patrně zemřel Josef Vojtěch Sedláček.

²²⁵ Dnes stojí na tomto místě jiný dům s tímtéž číslem. Stručný popis původního domu uvedl Zdeněk Nejedlý v [N1], kniha 7, s. 56–57. Majitelem této nemovitosti byl Med. a Chir. Dr. František Strosz, který ji zdědil po rodičích. Jeho otec Klement Strosz byl učitelem normální školy.

²²⁶ Viz matrika *Plzeň 025 O 1802-1844*, 440/541-542.

²²⁷ Viz matrika *Plzeň 014 N 1839-1844*, 326/322. Zdeněk Nejedlý chybně uvádí v [N1], kniha 7, s. 41, že v plzeňské matrice není narození Aloise zapsáno. V matrice je v září 1842 Jan Rückauf již zanesen jako plzeňský *soused*; Hruška [Hr], s. 457, uvádí, že Rückauf se stal měšťanem roku 1847. V Plzni pracoval jako oficiál c. k. krajského soudu.

- Marie Rückaufová zemřela náhle 1. října 1862,²²⁸ půl druhého roku po smrti bratra Josefa Františka Smetany. Jako příčina smrti je v matrice uvedeno ochrnutí plic. Pochována byla na hřbitově u sv. Mikuláše.

Ovdovělý Jan Rückauf se 2. června 1863 znovu oženil.²²⁹ Jeho ženou se stala o dvacet let mladší Anna Albrechtová z Dobřan č. 115, která se narodila 10. prosince 1829 v Dobřanech č. 100.²³⁰ Děti patrně neměli.

Jan Rückauf zemřel 9. prosince 1884 v Plzni v Solní ulici č. 9, pochován byl rovněž na hřbitově u sv. Mikuláše.²³¹ Jeho žena Anna zemřela v Plzni v Havlíčkově ulici č. 5 o dvacet let později, 24. května 1905. Posledním místem jejího odpočinku se stal nový plzeňský hřbitov u sv. Václava, neboť provoz hřbitova u sv. Mikuláše byl počátkem 20. století ukončen.²³²

- Alois Rückauf, syn Jana a Marie Rückaufových, zemřel 13. června 1875 ve Stříbře č. 90, v matrice je uvedena jeho profese (*Musiklehrer*) a příčina smrti (*Pneumonie*). Byl svobodný.²³³ Poznamenejme, že od mládí byl slabé tělesné konstituce a měl problémy se srdcem.

12. Rodina Valburgy Gläsrové, neteře J. F. Smetany

Valburga Geislerová (nar. 25. 2. 1825), dcera Viktorina a Johany Geislerových (zvaná Valli), žila po smrti rodičů u tety Marie Smetanové v Plzni v Andělské ulici č. 176. Koncem čtyřicátých let se společensky angažovala, účinkovala v ochotnických divadelních představeních.²³⁴

- Valburga Geislerová se 31. ledna 1854 v Plzni č. 332 provdala.²³⁵ Jejím manželem se stal Karel Gläser, úředník c. k. krajského soudu v Plzni, syn Ondřeje Gläsera, oficiála pražského c. k. komorního výplatního úřadu, a Františky, rozené Ekhartové z Prahy.

V Plzni č. 117 se manželům Gläsrovým narodily tři děti:

- Aloisie Josefa (26. listopadu 1854) se narodila v Plzni č. 117,²³⁶
- Karolina Anna (24. října 1864 až 6. března 1865),²³⁷

²²⁸ Viz matrika *Plzeň 042 Z 1859-1866*, 125/121-122. Číslo domu nebylo v matrice uvedeno.

²²⁹ Viz matrika *Dobřany 18 O 1846-1873*, 103/100.

²³⁰ Viz matrika *Dobřany 16 N 1821-1849*, 69/69.

²³¹ Viz matrika *Plzeň 086 Z 1884-1886*, 59/56-57.

²³² Viz matrika *Plzeň 102 Z 1901-1905*, 381/377.

²³³ Viz matrika *Stříbro 64 Z 1871-1908*, 41/38-39.

²³⁴ Viz [N1], kniha 7, s. 39, 750. Nejedlý zde omylem tvrdí, že v té době již byla provdána.

²³⁵ Viz matrika *Plzeň 027 O 1844-1859*, 236/232.

²³⁶ Viz matrika *Plzeň 051 N 1852-1856*, 239/235. Pokřtil ji Josef Pýcha, katecheta hlavní školy. Poznamenejme, že Zdeněk Nejedlý [N1], kniha 7, s. 750, uvádí chybně její datum narození (26. 11. 1852) a píše, že byla nemanželským dítětem. Dne 25. ledna 1867 jí byl vystaven křestní list, patrně kvůli nějakému studiu.

²³⁷ Viz matriky *Plzeň 055 N 1864-1867*, 31/29-30, a *Plzeň 042 Z 1859-1866*, 223/220. Manželé Jan a Anna Rückaufovi byli kmotry. Narodila se v Plzni č. 332, zemřela v č. 236.

- František Karel Jan (3. prosince 1866 až 25. března 1867).²³⁸

Život Karla a Valburgy Gläserových asi nebyl příliš šťastný, z údajů v matrikách vyplývá, že se neustále stěhovali. Oba brzy zemřeli.

- Karel Gläser zemřel v 46 letech dne 4. května 1866 v Plzni na Říšském předměstí č. 188.²³⁹ V matrice je jako příčina smrti uvedena vodnatelnost.
- Valburga Gläserová zemřela v 43 letech dne 3. března 1868 v Plzni na Říšském předměstí č. 288.²⁴⁰ Jako příčina smrti jsou v matrice uvedeny souchotiny. Oba byli pochováni na hřbitově u sv. Mikuláše stejně jako jejich dvě děti.

Čtrnáctileté Aloisie Josefy Gläserové se prý v Plzni ujala nějaká stará slečna a její dva bratři.²⁴¹

13. Rodina Anny Karoliny Josefy, čtvrté sestry J. F. Smetany

Anna Karolina Josefa Smetanová (nar. 13. 4. 1805), uváděná většinou jen jako Karolina, se ve čtyřiaadvaceti letech vdala.

- Anna Karolina Josefa Smetanová se provdala 28. ledna 1829 v Úpici č. 136.²⁴² Jejím manželem se stal (podle matriky) dvaatřicetiletý František Ryšavý, *c. k. dohlížitel skladu tabáku (Tabak Aufseher)*, syn vrchnostenského důchodního Václava Ryšavého v Hořicích.

Manželé Anna Karolina Josefa a František měli dvě děti, první se narodilo v Úpici č. 9, druhé v Králíkách č. 288.

- Adolf Vincent (2. listopadu 1829),²⁴³
- Anna Karolina (23. února 1831 až 20. května 1833).²⁴⁴

Anna Karolina Josefa Ryšavá po třech letech manželství ovdověla.

- František Ryšavý zemřel 16. května 1832 v Králíkách č. 353 (podle matriky) ve věku 37 let.²⁴⁵

Po jeho smrti se vdova Anna Karolina Josefa Ryšavá vrátila z Králík do Úpice č. 136, na adresu, na které žila před svatbou, kde zanedlouho její dcera

²³⁸ Viz matriky *Plzeň 055 N 1864-1867*, 311/306-307, a *Plzeň 043 Z 1866-1873*, 14/13. Narodil se jako pohrobek v Plzni na Říšském předměstí č. 191, zemřel na Říšském předměstí č. 177.

²³⁹ Viz matrika *Plzeň 042 Z 1859-1866*, 266/262-263.

²⁴⁰ Viz matrika *Plzeň 043 Z 1866-1873*, 48/46-47.

²⁴¹ Viz [N1], kniha 7, s. 750.

²⁴² Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 45/42.

²⁴³ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 207/152-153.

²⁴⁴ Viz matriky *Králíky N 1784-1837*, 200/345, a *Úpice NOZ 1785-1834*, 283/100.

²⁴⁵ Viz matrika *Králíky Z 1784-1841*, 83/147.

Anna Karolina zemřela.²⁴⁶ Zdá se, že se starala o svou matku Valburgu, která v Úpici č. 15 zemřela 28. května 1834.

Jednatřicetiletá vdova Anna Karolina Josefa Ryšavá se za necelý rok po matčině smrti znovu provdala.

- Třicetiletá vdova Anna Karolina Josefa Ryšavá se 22. února 1835 v Úpici č. 15 vdala.²⁴⁷ Vzala si pětadvacetiletého Františka Klimeše, mistra pekařského z Úpice č. 10, syna zemřelého handlíře Jakuba Klimeše a jeho manželky Františky.

Narodily se jim tři děti, z nichž jedno ve třech letech zemřelo.

- Marie se narodila 25. srpna 1835 v Jaroměři č. 121,²⁴⁸
- Augustina se narodila 23. dubna 1837 a zemřela 10. února 1840 v Úpici č. 10,²⁴⁹
- Karel se narodil 20. června 1840 jako pohrobek v Úpici č. 10.²⁵⁰

Druhé manželství Anny Karolíny Josefy trvalo jen pět let.

- František Klimeš zemřel 17. dubna 1840 v Úpici č. 10. Jako příčina smrti byly v matrice uvedeny souchotiny.²⁵¹

Anna Karolína Josefa byla v pětatřiceti letech podruhé vdovou. O jejím dalším osudu a osudu jejích dětí nic nevíme.

14. Rodina Jana Eduarda, mladšího bratra J. F. Smetany

Jan Eduard Smetana (nar. 22. 5. 1807), někdy uváděný jako Jan, někdy jako Eduard, byl od dětství výborným houslistou, často hrával se strýcem Františkem. Vystudoval učitelský ústav a stal se učitelem. Jako učitelský pomocník vyučoval nejprve krátkou dobu v Německé Brusnici (část nynější obce Hajnice, blízko Dvora Králové), od 30. října roku 1826 byl učitelským pomocníkem na dvoutřídní triviální škole v České Skalici, kde měl na starosti nižší třídu. V letech 1826 až 1828 do ní chodila Barunka Panklová. Od roku 1837 (po smrti učitele Viktorina Geislera, svého švagra) nějakou dobu školu vedl. Od roku 1841, možná již o něco dříve, učil a řídil školu v Libňatově za Hoříčkami. Stejně jako jeho starší bratr Josef František byl velkým vlastencem. Ve čtyřiatřiceti letech se oženil.²⁵²

²⁴⁶ Viz matrika *Úpice NOZ 1785-1834*, 283/100.

²⁴⁷ Viz matrika *Úpice O 1835-1868*, 5/1.

²⁴⁸ Viz matrika *Úpice N 1835-1857*, 14/9-10. V matrice je tato poznámka: *Matka, na cestě do Hradce, slehla v Jaroměři v N. 121 na svato-jakubském předměstí.* Viz též matrika *Jaromeř N 1835-1841*, 30/53.

²⁴⁹ Viz matriky *Úpice N 1835-1857*, 31/26-27, a *Úpice Z 1835-1868*, 18/29.

²⁵⁰ Viz matrika *Úpice N 1835-1857*, 71/66-67.

²⁵¹ Viz matrika *Úpice Z 1835-1868*, 19/30.

²⁵² O rodině Jana Eduarda Smetany viz [N1], kniha 1, s. 297–300.

- Jan Eduard Smetana se 12. října 1841 v České Skalici č. 48 oženil,²⁵³ jeho ženou se stala Barbora Jägerová, narozená 24. května 1819 v Josefově,²⁵⁴ dcera Antonína Jágra, šenkýře v Josefově č. 24 (později v č. 17), a Anežky, dcery Antonína Hubla, mlynáře z Kuksu. Z matričných zápisů vyplývá, že žili v Libňatově č. 80.

V manželství Jana Eduarda a Barbory Smetanových se v Libňatově č. 80 narodily tři děti, dva synové a dcera, jeden syn v necelých pěti letech zemřel.

- **Jan Eduard** (5. března 1844), viz dále,
- **Klára** (29. prosince 1846), viz dále,
- Antonín František (23. června 1852 až 1. dubna 1857).²⁵⁵

Od 11. října 1860 byl Jan Eduard Smetana učitelem v Úpici, stal se duší hudebního života města a širého okolí. V Úpici žili Smetanovi v č. 30.

- Jan Eduard Smetana zemřel 23. května 1876 v Úpici č. 30 v 69 letech.
- Barbora Smetanová zemřela 23. června 1876 v Úpici č. 2, tj. o měsíc později, v 57 letech.²⁵⁶

15. Rodina Jana Eduarda Smetany, synovce J. F. Smetany

Jan Eduard (nar. 5. 3. 1844), syn Jana Eduarda a Barbory Smetanových, studoval v letech 1863/1864 až 1866/1867 na pražské univerzitě práva,²⁵⁷ a poté působil v Přešticích jako c. k. adjunkt okresního soudu.

- **Jan Eduard Smetana** se oženil 12. července 1873 v Přešticích,²⁵⁸ jeho ženou se stala dvaadvacetiletá Marie Barbora Velkoborská z Přeštic č. 123. Narodila se 6. prosince 1851 v Přešticích č. 23,²⁵⁹ byla dcerou Václava Velkoborského, měšťana a bývalého purkmistra Přeštic, a Barbory, dcery již zemřelého Tomáše Mazala, řezníka z Nepomuku č. 63.

Manželům Smetanovým se v Přešticích č. 123 narodila dcera

- Marie Věnceslava (14. prosince 1874).²⁶⁰

²⁵³ Viz matrika *Česká Skalice NOZ 1824-1853*, 37/32-33, svědkem byl učitel Josef Winter z č. 9, patrně jeho nástupce.

²⁵⁴ Viz matrika *Josefov N 1800-1823*, 76/147.

²⁵⁵ Viz matriky *Libňatov N 1843-1875*, 7/8, 20/21, 49/50, a *Libňatov Z 1785-1885*, 77/80.

²⁵⁶ Viz matrika *Úpice Z 1869-1904*, 31/54. Jako příčina smrti je uvedeno ochrnutí mozku, resp. vysílení.

²⁵⁷ Viz *Katalogy posluchačů Karlo-Ferdinandovy university 1752-1882 (1892)*, Právnická fakulta, inv. č. 237-240, *Hlavní katalogy imatrikulovaných posluchačů, zimní semestr 1863/64 až letní semestr 1867*, karton 64 až 67, vše [AUK].

V době pražských studií se Jan Eduard stýkal s rodinou Bedřicha Smetany.

²⁵⁸ Viz matrika *Přeštice 43 OZ 1868-1893*, 28/25. Smetana v té době žil v Přešticích č. 108.

²⁵⁹ Viz matrika *Přeštice 29 N 1832-1854*, 230/612.

²⁶⁰ Viz matrika *Přeštice 42 N 1868-1893*, 121/264.

Za necelé tři roky, když byl Jan Eduard Smetana c. k. notářem ve Zbirohu, jeho manželka Marie Barbora zemřela.

- Marie Barbora Smetanová zemřela 25. dubna 1877,²⁶¹ jako příčina smrti je v matrice uvedeno chrlení krve. Zemřela patrně v nějaké léčebně, její úmrtí je zaneseno v přeštické matrice. Pohřbena byla v Přešticích.

Po osmi letech se Jan Eduard Smetana, c. k. notář ze Zbirohu č. 126, znovu oženil.

- Jan Eduard Smetana si v Přešticích 10. srpna 1885 vzal Josefu Kateřinu, vdovu po Vojtěchu Maškovi, úředníku cukrovaru v Lužanech,²⁶² sestřenici své zemřelé manželky Marie Barbory. Narodila se 8. července 1859, byla dcerou Václava Velkoborského, měšťana a koželuha z Přeštic č. 265, a Kateřiny, roz. Velkoborské z Přeštic č. 22, sestry Václava Velkoborského, bývalého purkmistra Přeštic.²⁶³

Manželé Jan Eduard a Josefa Kateřina Smetanovi žili ve Zbirohu č. 28, kde se narodily jejich tři děti, z nichž třetí krátce po narození zemřelo:

- Vladimír Václav (7. června 1886),
- Jaroslava Josefa (12. června 1888),
- Anna Antonie (2. července až 3. července 1889).²⁶⁴

Později byl Jan Eduard Smetana notářem v Českém Brodě, kde také zemřel. Jeho žena Josefa Kateřina ho přežila o 28 let.

- Jan Eduard Smetana zemřel náhle 22. září 1902 v Českém Brodě č. 340. V matrice je uvedeno, že příčinou smrti byla srdeční vada. Pohřben byl v Českém Brodě.²⁶⁵
- Josefa Kateřina Smetanová zemřela 16. září 1930 v Bubenči č. 293 v rodině své dcery Jaroslavy Josefy ve věku 71 let, pohřbena je rovněž v Českém Brodě. Jako příčina smrti je v matrice uvedena tuberkulóza; poznamenáno je, že nezavolali kněze.²⁶⁶

²⁶¹ Viz matrika *Přeštice 43 OZ 1868-1893*, 202/661.

²⁶² Viz matrika *Přeštice 43 OZ 1868-1893*, 91/88. Svatba Vojtěcha Maška ze 7. června 1881 viz matrika *Přeštice 43 OZ 1868-1893*, 72/69.

²⁶³ Viz matrika *Přeštice 36 N 1855-1867*, 80/174. Jméno Velkoborský bylo tehdy v Přešticích časté.

²⁶⁴ Narození tří dětí: matrika *Zbiroh 09 N 1876-1896*, 93/90-91, 108/105-106, 115/112-113. Úmrtí Anny: *Zbiroh 10 Z 1870-1905*, 100/96-97.

Jaroslava Josefa měla svatbu 17. dubna 1915 v Bubenči č. 293, jejím manželem se stal JUDr. Josef Theodor Čermák (nar. 16. 6. 1880 v Semilech č. 327), vrchní železniční komisař c. k. státních drah žijící v Praze na Královských Vinohradech č. 1050. Viz matrika *BBČ O27 1912-1920*, 112/101. Svědkové byli Karel Mašek, magistrátní sekretář v Praze 235-IV., a Dr. František Čermák, okresní soudce v Mělníku.

²⁶⁵ Viz matrika *Český Brod 25 Z 1890-1906*, 187/184-185.

²⁶⁶ Viz matriky *BBČ Z23 1921-1934*, 188/180-181, *Český Brod 30 Z 1929-1944*, 13/10-11.

16. Rodina Kláry Hlaváčkové, neteře J. F. Smetany

Klára Smetanová (nar. 29. 12. 1846), dcera Jana Eduarda a Barbory Smetanových, byla do čtyřiaadvaceti let svobodná.

- **Klára Smetanová** se provdala 13. září 1870 v Úpici č. 30.²⁶⁷ Jejím manželem se stal Karel Hlaváček narozený 23. března 1847,²⁶⁸ kožešnický mistr z Úpice č. 53, syn Ignáce Hlaváčka, kožešnického mistra, a Marie, rozené Šenbornové z Pilníkova.

Manželé Klára a Karel Hlaváčkovi žili v Úpici č. 53. Měli šest dětí, z nichž jedno zemřelo v necelých dvou letech, druhé ve třech letech a další dvě ve dvaceti/jednadvaceti letech:

- Jan Křtitel Karel (2. března 1871 až 21. prosince 1872),
- Ladislav Karel (6. ledna 1874),
- Marie (30. června 1875 až 21. června 1878),
- Jan Křtitel Bedřich (28. srpna 1877),
- Anna Barbora (25. ledna 1880 až 19. dubna 1901),
- Karel (3. května 1884 až 18. ledna 1904).²⁶⁹

Klára Hlaváčková roku 1907 v jednašedesáti letech ovdověla:

- Karel Hlaváček náhle zemřel v Úpici č. 53 dne 9. června 1907 v šedesáti letech.²⁷⁰ Jako příčina smrti je v matrice uvedena mrtvice.

Klára Hlaváčková manžela o řadu let přežila.

²⁶⁷ Viz matrika *Úpice O 1869-1899*, 11/7-8; v matričním zápisu jsou podpisy obou otců, kteří dali souhlas ke sňatku „nezletilých dětí“. V matrice je malá poznámka, že *oddavkový list* byl vydán 10. 6. 1895 kvůli dědictví.

²⁶⁸ Viz matrika *Úpice N 1835-1857*, 144/139-140.

²⁶⁹ Narození šesti dětí: matrika *Úpice N 1857-1888*, 215/211-212, 259/255-256, 280/276-277, 310/306-307, 336/332-333, 381/376-377. Úmrtí čtyř dětí: matrika *Úpice Z 1869-1904*, 17/27/15 (záškrť), 38/69 (spála), 182/357/180, 219/431 (tuberkulóza). Ladislavu Karlovi byl kvůli studiu vydán křestní list 13. 9. 1886, Janu Křtiteli Bedřichovi 28. 8. 1893 a Karlovi 13. 9. 1900 (kvůli studiu na učitelském ústavu).

²⁷⁰ Viz matrika *Úpice Z 1905-1914*, 61/57-58.